

8251

Pàientela

ARXIU TEATRAL MILLÀ

Compra i venda de comèdies de totes menes

Carrer de Sant Pau, 21. - BARCELONA

Colome

11

LA PARENTELA

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
University of North Carolina at Chapel Hill

LA PARENTELA

COMEDIA EN TRES ACTES Y EN PROSA

arreglada á la escena catalana per

Conrat Colomé

Estrenada ab extraordinari éxit en lo TEATRO NOVETATS
la nit del 21 Desembre de 1893.

BARCELONA

BIBLIOTECA DE «LO TEATRO REGIONAL»

RONDA S. PERE, 19 Y 21, 1.ª I.ª

1897

REPARTIMENT

Personatjes

Actors

DONYA DOLORES DE BALLVER. . .	Senyora Ferrer.
« BALBINA SERRET. . .	» Sala.
LLUSA	» Castillo.
ENRIQUETA.	» Sala.
LEOCADIA.	» Fontova.
MUNDA.	» Caparó.
CONRADO.	Senyor Borrás
ARTURO.	» Simó.
EDUARDO BARATAU.	» Colomer.
NONITO GRAELLS.	» Daroqui.
JUAN ESCAYOLA.	» Pigrau.
DOCTOR FERRET.	» Virgili.
BENET.	» Ferrandiz.

UN CRIAT, no parla.

L'acció contemporánea.

S'ha fet lo depòsit que prevé la llei, á fi de garantir tots los drets de propietat d'aquesta obra.

Pera lo que á tals drets se referesea" dirigirse á D. Juan Molas y Casas, oficinas de la **Propietat Dramática y Lírica**, carrer del Hospital, 12 y 14, segon pis y á fora de Barcelona, als delegats de dit senyor.

ACTE PRIMER

Saló serio. Moviliari confortable pero passat de moda. Cortinatges color d' or vell y taula rodona ab tapet de 'l mateix color. Sofá, sillóns, cadias, cónsolas ab relotge daurat y floreros, tot en globos de vidre, y altres objectes que indica 'l diálech. Porta al fondo y laterals. Pe'l fondo 's veu la balustrada del jardí plena de testos ab flors.

ESCENA PRIMERA

CONRADO. DOCTOR

(Apareixen tots dos pe 'l fondo, l' un parlant cap á la dreta y l' altre cap á la esquerra.)

DOCTOR Està molt be, cosineta; cumpliré 'l teu encarrech.

CONRADO Si senyor, quedem entesos. Demá á las quatre ab 'ls testimonis per firmar.

(Al girarse 's trovan.)

DOCTOR Oh! Don Conrado!

CONRADO 'L Doctor Serret! Qué tal, Doctor?

DOCTOR Perfectament, gracias. Poch m' esperava trovarlo á casa la cosineta Balbina. ¿Quin sant li porta aquí?

CONRADO Vinch com á primer dependent de notari, per presentar á don Joan Escayola un projecte de escriptura de venda...

DOCTOR Missió que l' hi ha vingut com l' anell al dit. ¿Qué tal? ¿Hi toco?

CONRADO No sé que vol dir.
DOCTOR Deixemmos de misteris, don Conrado. Donya Dolores, la seva apreciable mamá m' ho ha dit tot. Vosté está enamorat de la Lluisseta.

CONRADO Doctor, jo...
DOCTOR Deixis de reticencias: vosté l' estima!... y ja que m' ho fa dir tot, no es un metje que parla, sino un embaixador matrimonial.

(*Mohiment de Conrado.*)

Sí: donya Dolores, la seva excelent mamá, m' ha confiat la delicada missió de explorar las intencions de la meva cosineta Balbina: de la tia Balbina, com tots li dihéem. Acabo de sondejá 'l terreno y crech que podém cantar victoria. La tia está perfectament disposada.

CONRADO ¿Será sert? ¿Es dir que la Lluisseta consent?

DOCTOR Pot ben creurer que la tia li fá justicia. 'L trova guapo, simpátich y coneix á fondo la familia de vosté.

CONRADO Pero vosté no 'm parla mes que de la tia! Aquí, lo important es...

DOCTOR Deixis de quentos: lo important es la tia. Ella ha recullit y educat á las sevas nebodas, Lluisseta y Enriqueta: ella 'ls fá un dot... per consegüent, ella es lo ressort principal que s' ha de tocar.

CONRADO Ja sab, Doctor, que la questió d' interessos m' es del tot indiferent.

DOCTOR A vosté potsé sí: pero no á donya Dolores que, com bona mare qu' es, pensa sempre en lo porvenir de 'l seu fill. Creguim, la Lluisseta es, alló que 's diu, un bon partit. Te un dot regular y certas esperansas que val la pena de ferne cas. En primer lloch, la meytat de la fortuna de la tia, perque l' altre meytat es per la Enriqueta. Segonament la fortuna del seu parent y padri don Joan Escayola y la del seu cosi don Nonito; l' un es solter y vellot, l' altre es viudo y tots dos inmensament richs. Tres mag-

- níficas herencias per recullir tan bon punt siguin morts. Ja veu vosté que la perspectiva no pot ser més deliciosa!
- CONRADO *(Molt sech.)*
Per casarme no necessito considerar tot això.
- DOCTOR Be, perxó no 's enfad! Sab que té 'l genit molt viu *para un futuro notario?*
- CONRADO Notari, jo?
- DOCTOR Vaya! Ab lo dot comprará l' estudi y será d' aquí poch temps una de las figuras mes importants de Tarragona.
- CONRADO Vosté parla d' aquest casament com si fos cosa feta.
- DOCTOR Perque 's tich segú qu' es farà. La prova 's que ara me 'n vaig á convidá á la mamá de vosté y al seu oncle Baratau de part de la tía Balbina, perque vinguin á pendre café aquí despres de dinár. Es una manera delicada de animarlos á fer demanda oficial. Se 'n convens ara?
- CONRADO Sí... y no sé com agrahirli...
- DOCTOR- No 'm té de agrahir rés. ¿No diuhen que 'ls metges despoblem la nació? Donchs jo faig casaments... Y *vayase lo uno por lo otro*

ESCENA II

Los mateixos. ARTURO.

- ARTURO Bon día Doctor! Hola! en Conrado per aquí?
- CONRADO *(Encaixant carinyosament.)*
Arturo! quina sorpresa!
- DOCTOR 'Ls deixó. Me 'n vaig á avisá la se va mamá. Senyors!...
- (Se 'n vá pe 'l fondo)*
- CONRADO Jo 'm creya que vivías á Barcelona.
- ARTURO Fá vuit días que 'n soch fora y aquí 'm tens instalat á la meva possessió á quatre passos de Tarragona, cultivant pesols y tent economías?

CONRADO
ARTURO

Tú fás economías?

Al istiu sí, fill meu! Tots 'ls istius tinch d' alló mes enteniment. Veurás la vida de Barcelona 'm vá cansant; aquí 'm distrech y estich mes sossegat. Quan se tenen trenta anys y pico, com tinch jo, ja 's vol viure tranquil. Per çò vaig comprar-me aquesta finca d' aquí al costat, que 's toca ab la de Donya Balbina Serret y ab las relacions de vehinat que s' han establert, entro aquí com Don Pedro por su casa.

CONRADO
ARTURO

Es á dir que 'ts atmès?...

A la intimitat de la familia, ja fa dos istius. T' ho esplicare senzillament. Un dia m' estava posant canyas á las tomaqueras... tinch uns tomatechs com caps de criatura: ja 'ls veurás. Com deya estava arreglant las tomaqueras... y ¡croc! 'm cau un palet á la esquena. Venía de la casa del costat: d' aquí, 'l cullo y 'l torno á tirá al altre part de paret, d' hon havia sortit. Me 'n torno ab 'ls tomatechs y al cap de un rato...! ¡croc! un altre palet al bell mitj del clatell. 'L torno al seu destino y segueixo arreglan. —Senyoret! va di una veu de flauta de plata. Also 'l nas y veig per sobre la paret mitjera un caparró de nena mes maco que 'l de un angelet.— «Senyoret, que durará gaira aixó? ¡Ay, ay!—No, senyoreta, vaig contestar. ja s' acabat. No 'm permetiré mes tornarli aquest proyectil de un modo tan descortés: d' aquí un rato li portaré á domicili. Al cap de un quart trucaba al reixat de ferro ab lo palet á la má.

CONRADO
ARTURO

Y 't van rebrer?

Molt bé... á mí y al palet. Vaig estar inspirat ab brometas de bon género, 'm van trovar tots molt simpátich y 'l vespre mateix ja feya 'l tresillo ab 'ls parents de la nena. Soch un xich músich y un xich pintor y vaig fer música y retratos per tota la familia, que en

lo salonet de confiança hi fan d' alló mes goig.

CONRADO

De veras?

ARTURO

Bonas testas, noy! Que 'ls coneixes?

CONRADO

Molt poch.

ARTURO

Vols que te 'ls pinti de cap y de nóu?

CONRADO

Com vullgas: pero no 'ls exageris.

ARTURO

Vols callar? Pintura d' historia, fill méu: no 'n faig de caricaturas. Primer retrato. Don Joan Escayola, parent llunyé de la familia y padri de la noya gran. Es un solter veterano que ha estimat molt á las donas quan encara se 'l podia estimar: pero 's coneix que las traydorotas l' han jubilat y fa deu anys qu' está quiet si hos plau per forsa. Bona persona, pero molt indiscret. Li agrada molt recordar las aventuras d' amor com agrada als militars vells contar las sevas campanyas. Si 't dich que tot lo que toca ho esguerra, hauré completat la silueta y podrém passar al quadro número dos.

CONRADO

Vinga 'l número dos.

ARTURO

'L cosi don Nonito Graells. Es viudo y esclau de la costum. La seva existencia es metódica y arreglada!... Alló qu' es diu un cronómetro. A mes de aixó té la mania de fer corre que sofreix una gastritis que d' un moment al altre 'l portará al cementiri, solament que, per arribarhi ha pres lo cami mes llarch. Número tres.

CONRADO

Vinga 'l tres.

ARTURO

La tía Balbina. Inclinemnos respetuosament. Es 'l cap de casa y soltera. Un lliu conservat per cuarenta anys de virtud. Despótica, egoista, rondinayre, molestosa...

CONRADO

Aturat! Donya Balbina ha recullit y educat á las sevas nevodas...

ARTURO

La simpática Lluisa y la entramaliada Enriqueta. Las ha recullidas, es molt cert, pero tot questió de càlcul,

CONRADO

Qué vol dir?

- ARTURO Vull dir que obrant aixis, la bona tía Balbina, sabia molt be lo que 's feya. Al recullirlas vá introduhir la joventut y la alegría en el seu trist interior y ab aquestas criaturas ha pogut esbravar-se manant á tort y á dret, fent, des-fent, renyant... Creume, Conrado, las pobres nenas han pagat de sobras la hospitalidad de la tía, ab frescas riallas y alegres cansons. No l' hi deuhen res á la tía, ¡al contrari!
- CONRADO Vet, aqui un modo de pensar molt comodo. pe 'ls que 's volen fer franchs de 'l pés de la gratitud.
- ARTURO Psé! Jo soch molt escéptich, fill méu!... y crech que, penetrant al fondo de casi totas las bonas accions, sempre s' hi trova l' interés ó la segona intenció de 'ls que las fan. Exemple: quant vaig portá 'l palet aqui, que 't pensas que va ser per cortesía?... ¡Ca! Va ser per contemplar de aprop aquell caparró d' estornell que 'm va surtir per dalt de la paret.
- CONRADO Per aixó?
- ARTURO Per ré més!
- CONRADO Donchs tu estás enamorát!
- ARTURO De cap á peus.
- CONRADO De quina?
- ARTURO De la Enriqueta, Un dimoniet preciós que continua tirant-me al jardi tantas pedras com pot.
- CONRADO Perque no la demanas?
- ARTURO Perque ja ho he fet: pero la tia Balbina, encara que mólt satisfeta de la meva petició, me ha dit que no volia casar la petita antes que la gran... y que prengué paciència. Jo prenc paciència y la fresca y tot lo que vulguis, esperant que 's presenti un benefactor que 'm tregui d' aquest purgatori; pero 'l benefactor no acaba de arribar may!
- CONRADO Aixó será que buscas lluny, lo que pot-sé tens sota má.
- ARTURO ¿Qué vols dir?

CONRADO Qu' aquesta ànima caritativa soch jo!
 ARTURO ¡Ay amich del meu cor! Tu 't vols casá ab la Lluisa? Vina que 't vuy abrasá... y mosegar!...

CONRADO Alto no 'm maseguis perque encara no hi ha re fet. 'L doctor Serret m' ha dit que tingués esperansa, pero...

ARTURO Ah! Es en Serret que vol casarte?

CONRADO Sí. Quant has entrat parlavan d' aixó.

ARTURO Bon doctor! Ara comprench 'l seu plan!

CONRADO Plan dius?

ARTURO Calla, que tinch la palmatoria á la ma y vaig á ferte llum!

(Panseta.)

'L Doctor... es un home molt llarch: y lo que vaig á dir corrobora 'ls arguments que acabo d' desenvolupar. Apoyant aquet matrimoni, 'l Doctor trevallava pe 'l seu compte. Aixó 't estranya veritat? Donchs escoltam bé y admira las meas deduccions. 'L Doctor es casi germá de la tia Balbina que no te mes hereus que las duas nevodas y ell. Naturalment 'l carinyo que la tia mostra á las nevodas no li fa cap gracia... y deu pensar:—«Si la Lluisa 's casés, la Enriqueta no trigaria á imitarla; las nevodas com es molt racional, seguirían als seus marits, separantse de la tia perque tindrían novas obligacions, máxime si comensavan á carregarse de familia. La tia, per consequent, quedava á racó: pero la tia es viva de genit, y susceptible fins al estrem y sens dubte s' enfurismará. Al!avoras quedo jo que soch cosi germá y la dona; y com que 'n materia d' testaments 'l últim es el que val... eh? Ho veus cla are? Puch apagá la candela?

CONRADO Que vols que 't digui? Tot aixó 'm sembla imposible!...

ARTURO Donchs es clá com l' aygua. Vamos á veure, Conrado! Si á n' al Doctor Serret no 'l moguesen intencions que tu no comprens y que jo endevino, s' ocu-

paria de tú? De tu que no te cap motiu de apreciarte?... al contrari! Tu vas se 'l seu rival y tots dos volíau casarvos ab la Leocadia qu' avuy es la seva esposa. Lo extraordinari es que os mireu la cara.

CONRADO Tot aixó es historia antigua. La familia d' ella 'm vá desairar preferint al Doctor. La Leocadia 'm va olvidar y jo vaig fer lo mateix. Vol dir que desde allavoras ha plogut molt.

ARTURO 'Ls amors desgraciats fan com certas plantas, si 'n queda una rel per petita que siga, tornan á rebrotar!

CONRADO No 'n vá quedar cap, tant es aixís, que estich enamoradísim de la Lluïseta,

ARTURO Milló!... y creu que no me 'n queixo. De tots modos, siga 'l que vullga 'l movil que impulsa al Doctor, no 'ns importa rés puesto que tu fas 'l teu fet y, com á torna jo faig 'l méu.

(Se senten veus dintre.)

Calla! Disputan? Son don Joan y don Nonito.

CONRADO 'T deixo ab ells y me 'n vaig corrents al despaix per acabar la feyna. Adeu!

(Se 'n va pe 'l fondo.)

ESCENA III

ARTURO, DON JOAN, DON NONITO.

D. JOAN Aquí té la ilustració! Total perque he volgut mirá 'ls sanfs.

(Ab la Ilustració á la má.)

D. NONITO No 'm tá ré que 'ls miri; pero ara, no! Ja sab que en aquesta hora la llegeixo jo, tot fent la siesta després de esmorzar!

(Mirant lo rellotje de sobre mesa.)

Veu que vaig endarrerit de cinch minuts!

D. JOAN Ara vegi! Tingui, He tallat 'ls fulls; ai-

- D. NONITO xís guanyará part del temps perdut? Veu? Un altre etzagallada! Qui li ha manat que 'ls talli? ¿No sab que tinch costum de ferho jo, perque m' ocupa y 'm distreu? Quin furor de ficarse sempre ab las cosas de 'ls altres!
- D. JOAN Sempre carregat de sebas!
- ARTURO Bravo! bravo! Continuin!
- D. JOAN Don Arturo dispensi, no 'l havia vist.
- ARTURO No 's cap mal. Per axó no 's privin de seguir la seva conversa.
- D. JOAN Que vol ferhi? Cada dia després de esmorzar nos n' hem de dir quatre de frescas.
- D. NONITO No pot faltar, sab? Aixó m' activa poch ó molt la digestió. Tinch un estomago tan primparat! Ay, Arturo! No 'n tinch per gayres anys!
- D. JOAN No 'n fassi cas. Si menja mes que tots plegats.
- D. NONITO També 'm conta 'ls tallis que 'm fico á la boca?
- D. JOAN Patapim! patapam! Ja hi tornem á ser. Anys enderrera vaig coneixe un home pe 'l seu istil. Mes desagradable y carregós!... Sempre gemegava! La seva dona. que era molt guapa, sempre 'm deya: *Joanito! el cielo te envía para mi consuelo!*
- D. NONITO Endevant: ara 'ns toca senti una historia de donotas! No podré pas llegir.
- D. JOAN Llegir? Un altre ilusió que 's fa! D' aquí cinch minuts dormirá com un soch.
- D. NONITO Fals! Ho sembla que dormo! Es que acluco 'ls ulls per rumiá milló.
- D. JOAN O per digerir milló.
- D. NONITO No hi ha pietat! Si no fos per la gastritis li diria...

ESCENA IV

Los mateixos ENRIQUETA, al volant y paletas d las mans.

- ENRIQUETA Que li diria, cosinet?
 D. NONITO Oh! ja no ho sé, m' has estrocat la inspiració.
- ENRIQUETA Donchs jo si que ho sé. L' hi diria:—
 Don Joan: 'ls articles d' aquest periódich son tan interessants, instructius, y literaris,..
- D. NONITO Literaris. Aixó es!
 ENRIQUETA Que llegintlos, no puch menos... d' adormirme com un tió.
- D. NONITO Just! D' adormir.., Qué dius ara? No senyor!
- ENRIQUETA Ja! ja! Pobre cosinet! sempre 's deixa agafar.
- D. NONITO ¡Ah, fura!
 ARTURO Sab que 's molt dolenta vosté?
 ENRIQUETA Dolenta, curiosa, parladora atabalada... Sempre 'm diuen la mateixa!
- D. JOAN Y tenen rahó! Al menos seguissis l' exemple de la germana!
- ENRIQUETA Ah, si! La Lluisa es quieta, entenimentada, bona, seria, sobre tot seria! Aquesta es la seva forsa! Com si estar seria costés tant. Si volgués, tindria serietat per vendre.
- ARTURO Ja m' agradaria veureho!
 ENRIQUETA Donchs si, no fos perque qualsevol cosa 'm fa riure ho seria molt. Vol veni á jugá 'l volant?
- ARTURO Anem y li daré una bona noticia.
 ENRIQUETA Quina? Cuiti! Digui!
 D. JOAN Veu? Aixó de curiosa es una mala volensa.
- ARTURO Anem, qui m' estimi que 'm segueixi!
(Anant cap al foro.)
- ENRIQUETA Donchs no 'l vull seguir!... pero paso endevant. Are vosté fassi 'l que vullga.
(Aprata á corre y ell detras sentintse á dintre lo que segueix.)
- ARTURO Si, si! Ja pot corre, ja. Ara no li diré ré!

ESCENA V

D. JOAN, D. NONITO, *luego* BALBINA.

D. JOAN Qu' es bonica la juventud! Aixó 'm recorda un pas que li vull contar. A figuris... Té. ja dorm! A figuris...

(*Li dona un cop á la espatlla.*)

D. NONITO Ay! Qui hi ha?

D. JOAN Soch jo que li contava...

D. NONITO Mal com no 's queda mut! Vaya uns sustos de donar!

(*Se alsa.*)

BALBINA (*Parlant desde 'l foro cap á dintre. Luego entra.*)

Escombri la galeria, tregui las gardeñas del sol y tiri las persianas.

D. JOAN Sempre mostrant aquestas grans cualitats de mando, 'S véu que ha nascút per governaa. Aixó 'm recorda una andalussa molt morena que 's deya Gloria. Tenía un marit...

BALBINA Prou, Joan! Ja sab que las sevas historias de quartel no m' agradan.

D. JOAN De quartel? Si era apotecari!...

BALBINA Basta!

D. JOAN Bueno me 'n vaig.

BALBINA No: quedis. Y tu també, Nonito.

(*Tots tres s' assentan.*)

Tinch de parlarlar ab vostés d' un assumpto molt grave.

D. JOAN Un assumpto?

D. NONITO Y grave?

(*Mitj espantat.*)

Con tal que no afecti las meas costums...

BALBINA 'S tracta d' una resolució que modificará 'l nostre modo de viure. Caso la nevoda.

D. JOAN L' Enriqueta?

BALBINA No. Priné la Lluisa. Tinch un bon par-tit. De l' Enriqueta ja 'm parlarém més endevant.

D. NONITO Allavors... estarém mes sols que may.

- BALBINA No, perquè imposo una condició!
- D. JOAN Si vosté may compren rés. ¡Imposa una condició, home!
- D. NONITO Ah! No ho sabia.
- D. JOAN Donchs si no ho sabia, no parli.
- BALBINA Y aquesta condició...
- D. JOAN Ja l' endevino! Y vosté?
- D. NONITO Que vol que endevini? No veu que tinch l' estomago tan delicat?
- D. JOAN Aquesta condició es, que la parella viurá ab nosaltres.
- BALBINA Just. La Lluisa 'ns estima y per res del mon voldria separarse de nosaltres. En quant á l' Enriqueta que may 'ns ha mostrat tanta afecció. seguirá 'l séu marit si be li sembla. Aixís, vivint tots 'ls demés en familia; podrem dar reunions. rebre visitas...
- D. JOAN Y ab 'l marit de la Lluisseta tindrem un tercer pe 'l tresillo.
- D. NONITO Permetim: ¿No cambiarem pas las horas de menjar?
- BALBINA De cap manera. En quan al núvi, vostés ja 'l coneixen. Es don Conrado Ballver.
- D. NONITO Ballver?... Si crech que no te rés!...
- BALBINA Milló; si fos rich podria pasar sense nosaltres. Sént pobre 'l tenim agafat... Pe 'ls dinés. Veig la diplomacia.
- D. JOAN Jo també.
- D. NONITO Nada, donchs, entesos. Li farém una posició brillant.
- D. NONITO Brillantísima.
- BALBINA No: aixó si que no!
- D. NONITO Y es clá que no, home!
- BALBINA Al contrari; lo mes modesta posible.
- D. NONITO Molt modesta.
- D. JOAN ¿Per qué?
- D. NONITO ¿Per qué? ¡Mare de Deu! Home, perquè... Díguili vosté mateixa Balbina, perquè si no no 'ne entendrá may!
- BALBINA Per qué donant poch al principi, podrém prometre molt per després, y aixís ab la esperansa de lo que 'ls puga pervenir, serán sempre nostres. M' entenen ara?

D. JOAN Balbina, vosté sab més que nosaltres.
BALBINA Jo no sé. He fet dí á las nevodas que tinch de parlá ab ellas y ara vindrán. En quant á la mamá y al tio del nuvi, los he invitat pe 'l café. 'M farán 'l favor de vestirse un xich més, per donar caràcter á la visita.

ESCENA VI

Los mateixos, LLUISA y ENRIQUETA

ENRIQUETA (*Entrant alegre y saltant.*)
 Qué 'm demanava, tia?
 BALBINA Qué 's aixó? Aixis s' entra en una sala? Surti, senyoreta, y torni á comensar... pero de un modo més conforme.
 (*Entretant la Lluisa s' acostat ab modestia, presentantli 'l front.*)
 Tu estás bé. Lluisa.
 ENRIQUETA (*Després de recular torna á entrar ab los ulls á terra. fa una reverencia y presenta també 'l front.*)
 Que hi trova ara?
 BALBINA Qu' está milló. Al menos no sembla un caballet. Asentis.
 (*A Enriqueta.*)
 Tu també... y escoltenme.
 ENRIQUETA Qué ni ha per gayre?
 BALBINA Ja ho veuré. Lluisa, tens dinou anys. Es la edat mes apropiada perque una noya prengui estat, á pesar de que moltes prefereixen...
 D. JOAN Oh! aquestas... será perque no passa un alma.
 BALBINA Sápiga, don Joan, que la meva má ha sigut solicitada set cops: un d' ells per un adecan del general Zapatero, y no obstant he preferit la llibertat.
 (*A Lluisa.*)
 Hem pensat, donchs, en completar lo molt qu' hem fet per tu, escullixte un bon marit.

- ENRIQUETA *(Alsantse y picant de mans.)*
Ay filla! un marit!
- BALBINA Pero que 's aixó? No mes al sentir la paraula marit, sembla que no té espera! Jo fá treinta anys que m' espero, pero al menos no ho demostro.
- ENRIQUETA Que n' hi ha de diferencia!
- BALBINA Basta!... y asentis, No parlo ab vosté.
- ENRIQUETA *(Jugant ab lo volant.)*
(Que me 'n dona de xascos!)
- BALBINA Donchs, com deyam. Lo marit que 't destinem ofereix totas las garantías. Es fill únich, víu ab la seva mamá, qu' ell s' estima molt y ab un oncle, antich capitá mercant, que va maná setze anys seguits la fragata «Bella Paulina» y ara ja no navega.
- ENRIQUETA Ja 'l conech 'l nuvi. Es en Conrado Ballver.
- BALBINA No parli fins que sigui preguntada!
- LLUISA En Conrado!...
- BALBINA Sembla que estás conmoguda! Qué no t' agrada la nostra elecció?
- ENRIQUETA Al contrari: si ara mateix 'm deya...
- LLUISA Enriqueta!
- ENRIQUETA Ja que te 'l donan per marit, no te 'n donguis vergonya. Ja ho pots dir que t' agrada, vritat tia.
- BALBINA Naturalment. Hem resolt donchs casarvos totas dugas al mateix dia.
- ENRIQUETA A mi també?
- BALBINA També: ab l' Arturo ja 'm quedat entesos.
- ENRIQUETA Ay tia maca! tia mona! tia pitera!
(Seltant y fentli petons.)
- BALBINA Pero qué 's aquest escándol! Qué volen dir tantas exclamacions? Eduquéu una noya, féu tota mena de sacrificis per ella, y aixís que veu un bigoti ros, negre ó castany, no s' la pot aguantar pe 'l cap ni pe 'ls peus! Es horrorós!
- D. JOAN Al cap d' avall la seva alegría es molt natural.
- BALBINA Pero es incorrecta! Veritat Nonito?
- D. JOAN No li preguntí ré: encara que sembli

- que dorm, no dorm! Rumia y digereix.
Al menos aixís ho diu ell.
- ENRIQUETA Perdoni, tia!
BALBINA Està bé. No mes te demano que no olvidis lo que hem fet per tu y pensis sempre que si ets alguna cosa, á nosaltres ho deus!
- LLUISA Espero probarli, estimada tia, que no soch ingrata.
- BALBINA Me 'n refio, neboda. ¿Qué hi há?
(A la Munda que entra.)
- MUNDA Donya Dolores de Ballver y 'l senyor Baratau preguntan si está vissible.
- BALBINA Son ells!... y no estem preparats! Cuiti Joan!...
(Tocantlo.)
- anem Nonito!
D. NONITO Ay! Qui hi ha?
BALBINA Son 'ls convidats... Depressa!
(A la Munda.)
- Fassils entrá aquí.
D. NONITO (Alsantse ab calma.)
- Quin dia, Deu meu, quin dia tan agitadaíssim.
- BALBICA (A Lluisa.)
Posat á brodar: després saluda ab 'ls ulls baixos y digas: ab permis de vos-tés vaig á avisá á la tia... Ah! y després posat 'l vestit de tela de Vichi! Aném.
(Als dos vells y ella se 'n van per la primera esquerra.)

ESCENA VII

LLUISA y ENRIQUETA

- ENRIQUETA Y jo? Que tinch de dir? Rés, eh? Donchs me 'n vaig: estás contenta veritat?
- LLUISA Molt! ¿Ho veus com la tieta es molt bona y debem estimarla forsa?
- ENRIQUETA Ho veig: tant es així que avuy estich

disposada á estimá á tothom: fins al
meu nuvi. Deixam fugir que venen!

(*Se 'n va per la primera esquerra.*)

ESCENA VIII

LLUISA, D.ª DOLORES, BARATAU, y MUNDA.

D.ª DOLORES (*Preguntant á la Munda y signant á la
Lluisa, que ha pres un taleret y broda
d' cara al públich.*)

Es donya Balbina?

MUNDA No senyora: es la senyoreta Lluisa.

D.ª DOLORES Ah!

(*A Baratau.*)

(*Es la noya*)

BARATAU

(*Mal humorat.*)

(*Be ho sembla.*)

LLUISA

(*Crech que m' miran.*)

D.ª DOLORES

(*Pe 'l brodat.*)

Molt be, senyoreta.

LLUISA

(*Alsantse y deixant la feyna.*)

D.ª DOLORES Ah!

(*Agafant la ma de Lluisa.*)

Te unas mans d' or. Encara que no 'ns
coneixem, espero que prompte serém
unas bonas amigas.

(*Besantla 'l front.*)

LLUISA

Dispensin: pero tinch de anunciar á la
tieta la seva arribada. Fassin 'l favor
de pendre asiento.

BARATAU

(*Ab ven grossa.*)

Moltas gracias.

LLUISA

(*Reprimint un moment de sorpresa.*)

Hasta després.

(*Se 'n va pe la esquerra.*)

ESCENA IX

DONYA DOLORES y BARATAU

D.ª DOLORES Ab aquesta veuhasa li has fet pó!

BARATAU Ho sento!

- D.ª DOLORES Es guapeta y molt simpática. veritat?
 BARATAU A dinou anys... Fa 'l que deu.
- D.ª DOLORES Pero per qué estás tan frenétich?
 BARATAU Qué vol dir frenétich? No puch pas estar més amable! 'M dius aném allá: acepto la molestia y vinch. ¿Qué vols més?
- D.ª DOLORES Molestia dius?
 BARATAU Molestia, si senyora! Que 't pensas que es poch molest pe 'l juriol, ficarse dins de una levita negra, calsarse uns guants nous, no pogué fumar y tenir compte ab las paraulas? Aixó, aquí y al extranger, es una molestia! Sense contar la conversa... Donya Fulana!... Don Menguano! Ho pasan be? Que si plourá que si farà bo, que naps, que cols!... y aixó dura un parell d' horas. Cristo! No mes de pensarhi, se 'm posa la pell de gallina!
- D.ª DOLORES No exageris!... y sobre tot, estimant com estimas al méu fill, be pots fer un sacrifici.
 BARATAU Que 't creus que sería aquí jo, si no fos per ell?
- D.ª DOLORES Lo que jo desitjo es la seva felicitat!
 BARATAU Si, vaja. Vols que sigui rich: es la teva mania.
- D.ª DOLORES No: vull que siga ditxós. He conegut la pobresa, germá meu; y si puch assegurá 'l porvenir de 'l meu fill, hauré cumplert la meva misió y moriré tranquila, quant Nostre Senyor disposi de mi!
- BARATAU Si m' agafas per la part del sentiment soch á la aygua.
- D.ª DOLORES M' has de prometre que 'm secundarás.
 BARATAU Si dona: t' ho prometo..
- D.ª DOLORES Com que 'ts un xich brusco, sentiría que 't dexessis portá pe 'l teu genit.
 BARATAU. M' aguantaré tant com puga. Calla: ja venen.

(*Pujan al fondo*)

No: Es 'l Doctór.

ESCENA X

‘*Les mateixos.* ‘L DOCTOR y LEOCADIA

DOCTOR. Ja son aquí? Hem passat á buscarlos á casa seva y ja no hi eran.

LEOCADIA. Perdonim: es culpa meva. Las senyoras ja se sab: may acabem d’ está arregladas.

DOCTOR. Seyemhi.

(*Tots se asentan.*)

Qu’ encara no han vist á ningú?

DOLORES. ‘Ls estém esperant.

DOCTOR. Amich Baratau, aquet casament es un bon negoci! Alló que ‘s diu... un bon negoci!

BARATAU. Je! je! Un bon negoci!...

(*Ab ironia.*)

vol dir Doctor?

DOCTOR. Magnífich! ‘L dot tal vegada no será gran cosa: pero las esperansas!... las esperansas!...

(*Dantli molta importancia.*)

BARATAU. Esperansas? No l’ entench.

DOCTOR. Ah! No sab que vull dir?

BARATAU. No senyor. Ah, si! ja hi caich are! Las esperansas!... es á dir: ‘L desitj més ó menos disimulat de veure morir quant més aviat milló ‘ls més pròxims parents... ¡ey! si son richs! Las esperansas! Una caixa de mort que surt per una porta y las doblas d’ quatre qu’ entran per l’ altre! Las esperansas! La paraulata es molt ben trovada!

DOCTOR. Te un modo de apreciar las cosas...

BARATAU. No soch d’ aquest sigle, veritat?

(*S’ alsa y diu ab fermesa.*)

vol que li digui ‘l que penso, Doctor? Digui.

DOCTOR.

BARATAU. Vaya si li dirè. ‘L méu nevot ‘s casará ab aquesta senyoreta, no per lo que demá puga tenir, sino per lo que avuy té! es á dir: talent, educació. bellesa y virtuts. Que conservi aquestas cualitats

tant com siga possible y 'ns dongui nevots frescos com rosas y grasonets com matons! Aquestas son las nostras esperansas. No 'm volém d' altres, Doctor!

DOCTOR Y parla molt bé. (Es un tipo insocial.)

ESCENA XI

'Ls mateixos BALBINA, D. JOAN y D. NONITO

(Tots tres molt mudats.)

BALBINA Bon dia, cosinet! Leocadia.
(*Se bessan.*)

Ah! Perdonin: no havia reparat...
(*Fingint que ara 'ls veu.*)

DOCTOR Permetam cosineta, que 't presenti donya Dolores de Ballver, de qui t' he parlat tantas vegadas, y al seu germá don Eduardo Baratau. Un cor excellent! (Vull dirte que 's un os!

D.ª DOLORES Fà molt temps, senyoreta, que desitjaba coneixerla.

BALBINA No dupti, senyora, que las meas aspiracions eran iguals completament.

BARATAU (Ja comensan las frases que no volen dir ré.)

BALBINA Pero prenguin assiento.

D.ª DOLORES Mil gracias.
(*S' assentan tots.*)

LEOCADIA Ab 'l seu permis. Vostés van á parlá de cosas formals y vaig á fer companyia á las nenas.

(*Se 'n va per la esquerra.*)

BALBINA Quin temps mes desagradable veritat?

DOCTOR No 'm en parlis, cosineta. Fà vuit dias que dura.

D.ª DOLORES No obstant avuy s' ha deixat veure 'l sol.

D. JOAN 'L meu barometro puja.

D. NONITO Y 'l meu també.

BARATÁU Ja 's ben estrany! Dos barometros que pujan al mateix temps!... Qui sab lo que pot sucehir!

- DOCTOR Jo crech que tornaré á ploure.
 BALBINA Prou que m' ho senyalan 'ls nirvis!
 D. JOAN Aquesta lluna porta temporals.
 BARATAU (Si no m' hi fico no 'n surtim!)
 (Se alsa,)
 Permetim que 'ls diga que, tots plegats aném per molt mal camí. Ocupem nos del assumpto que 'ns reuneix. Vosté té una neboda: jo tinch un nebot. 'L meu nebot ha agradat á la seva neboda, y la seva neboda ha agradat al meu nebot. Aquesta es la situació, no pot ser mes clara,... y 'l sol, la pluja y 'l temporal no hi tenea res que veure, per lo tant parlem de la cosa y rés més! Buff!
- (S' assenta.)
 (A Nonito.)
- D. JOAN (Eh! quin temporal?)
 D. NONITO (La lluna te rahó.)
 D.ª DOLORES Senyoreta, dispensi al meu germá. L' anar tant temps per las soledats de mar, li ha avivat 'l genit...
- BALBINA Al contrari, amiga meya: si te molta rahó! Y ja que volém casá 'ls noys, res mes logich que concretarnos á la cuestió,
- D.ª DOLORES Es dir que vosté está disposada...
 BALBINA Si, senyora. Ja ho vaig di al Doctor y no mes falta fixar lo que pensem fer per la nebodeta. Li donarém quatre mil duros de dot. Es poch si vosté vol, pero en cambi, la mitat de lo que posehim, será per ella.
- D.ª DOLORES (Mortificada.)
 Senyora.
- BALBINA Y ja que parlém ab lo cor á la má,
 (Prement las mans á Donya Dolores.)
 sápigá que la Lluisseta es la nostra preferida y com á tal volém millorarla. Y quant nosaltres faltarém...
- DOLORES. Deu no ho vullga, senyora! Per favor parlém d' altre cosa!
- BALBINA. Per qué? Aixó no vol di que faltem de seguir a...

- D. NONITO Qui sab mare de Deu! Don Joan te més de setanta anys!
- D. JOAN (Qué diu aquest gat? Ara m' envelleix... Ah! Ja sé perque ho fa.) Y 'l pobre Nonito que casi no 's pot aguantá dret?
- D. NONITO (Ave Maria Purissima!)
- BALBINA. Vosté pateix de neuralgias? Las mevas son horribles!
- D. JOAN Molt pitjó es la gota! 'Ls meus atachs cada punt son més frequents.
- D. NONITO Y que dirém de la meva gastritis!
- BARATAU. (Aixó es un hospital!)
- BALBINA. En fin... lo que 'ns acónsola es que la nostra Lluiseta no será una desgraciada, ni 'l seu marit tampoch.
- D. JOAN Será molt rica!
- D. NONITO Riquíssima.
- BARATAU. (Vamos! Ab las esperansas 'ns volen enlluherná! mal llam! per qui 'ns han pres aquesta gent?)
- D. JOAN Qué te don Eduardo?
- BARATAU. Res: 'ls nirvis! De vegadas... també 'n tinch.
(*Alsanse. Los altres dos l' agafan un per cada bras y el paseijan.*)
- D. JOAN Que 's casador vosté?
- BARATAU. Per qué?
- D. JOAN Perque tinch una propietat á Olot, de molta importancia. Si vol visitarla ab mi, trovará casa abundantíssima. Hi ha vegadas que 'ls conills l' arriban á entrabancar! Vegi si 's gran que l' atravesan dos rius: y si li agrada la pesca...
- BARATAU. Si senyor lá de la ballena.
- D. NONITO Quant vullga tastá un bon vi, tinch quatre grans vinyas al Priorat.
- BARATAU. (Que durará gaire aixó.)
- BALBINA. Tot será per la Lluiseta y 'l seu marit!
- D. NONITO Tot, senyó Baratau. No més demano al cel que 'm deixi arribar fins al día del casament!
- BARATAU. Si 's casan aviat, potsé si que hi arribará.

(*Mala mirada de 'n Nonito.*)

- D. JOAN L' estimém tant!
- TOTS TRES. Ah! Si!
- BALBINA. *(Com qui no vol la cosa.)*
Y per la part del jove, hi ha algunas?...
D. JOAN Vol di algunas...
- BARATAU. Ah, si! Esperansas? No massa. Jo tinch una renda justeta... cap vinya y 'ls cunills no m' han entrebancát may.
- BALBINA. No tenían un altre germá solter?
- DOLORES. Marino: si senyora; ara navega.
- D. JOAN Quina edat te?
- DOLORES. Cincuenta anys.
- D. NONITO Si que 's poch. *(Com si li escapés.)*
- DOLORES. Are es al Brasil.
- D. JOAN. Diu que allí sempre hi ha 'l vomit?
- D. NONITO. Y grans tempestats?
- BARATAU. Si, senyor. Hi ha tot aixó y molts altres perills! Vol di que 'l milló dia sabrém que s' ha reventat com una cigala! De modo que aixó no deixa de sé una esperanza!
- MUNDA *(Surtint p' el fondo.)*
'L café está servit á la glorieta.
- BALBINA Molt be. *(S' alsan tots.)*
- D. JOAN *(Encara no hem tocat la qüestió de viure plegats ab 'ls nuvis. (A Balbina.)*
- BALBINA. Dexiho per mi.) Quedém completament entesos. La nena será ditjosa, no hi ha dubte. Don Conrado es tan bon fill! Pobre Luiseta! Avuy al parlarli de separació, s' ha possat á plorar com una magdalena!
- DOLORES. Estimánt tant á tots vostés 's com-
prent!
- BALBINA Aixó si! Y 'm deya... cosas de criatur-
ras, sab? 'm deya:—May may podré
abanboná 'ls meus parents!
- D.ª DOLORES Pobreta! Aixó sol fá 'l seu elogi!
- BARATAU Bah! Bah! Tot es acostumarsi. Total es
qüestió de vuit dias. *(Picada.)*
- BALBINA Just vuit dias. Comensin á passar.

(D. Nonito se 'n va depresa seguit de Donya Dolores.)

D. JOAN (Sembla que 'l peix no pica.)
BALBINA (Ja picará!)
(Girantse al Doctor.)

(Cosinet quatre paraulas!)

DOCTOR (Disposa.)
BARATAU (Aquesta gent 'm treurían de test! Sort que 'l noy no s' ha de casar ab tota la parentela!)

BALBINA (A Baratau.)
Passi. Luego vinch.
(Tots se 'n van.)

ESCENA XII

DOCTOR, BALBINA!

DOCTOR La cosa fla bé! Un cop casadas las noyas, seguirán, com es logich als seus marits. El casado casa quiere... y jo 'm quedo sol y duenyo de la situació. Doblarem 'ls cuidados y atencions... y qualsevol fassi de metje.

BALBINA (Baixant de 'l foro hont ha estat fins ara fent cumpliments y seguintlos ab la vista.)

Cosinet, un favor.

DOCTOR Parla. Ja veus que han acceptat totas las condicions.

BALBINA Menos la principal.

DOCTOR Per qué no 'n parlavan?

BALBINA Perque 's escabrós y contem ab la intervenció d' un altre persona.

DOCTOR Si jo serveixo...

BALBINA M' explicaré. La L'uiseta no hi veu mes que pe 'ls meus ulls. Ni te experiencia ni coneix 'ls detalls de la vida interior... en una paraula: pensém que, mirant l' interésde 'ls nuvis, es convenient que visquin ab nosaltres.

DOCTOR (Sorprés.)

Qué? Es dir que voléu?...

BALBINA Si, això es irrevocable y conto que 'ls

farás comprendre d' un modo delicat la nostra exigencia, fentlos veurer que no ho es.

DOCTOR
BALBINA

Si, vamos: ja ho veig ara.

Me 'n hi vaig. No vull que 's pensin que 'ns hem concertat; sobre tot, insisteix sobre aixó:—Tot s' fa pe 'l be de 'ls joves,

(Se 'n va depresa.)

DOCTOR

Es dir que volen viure plegats? Aixís no 'm surten 'ls comptes! Vetaquí 'ls meus plants per terra! Calla! encara 'm queda una esperansa. 'L senyó Baratau te mal genit y posará algún destorb!

Vaig! á avisarlo.

ESCENA XIII

DOCTOR, CONRADO, ARTURO

ARTURO

Entra, ja 't pots presentar: la cosa está arregrada.

CONRADO

Y donchs, Doctor?

DOCTOR

Dispensi, no estich per res are!

(Se 'n va.)

ARTURO

Hola! que te 'l teu protector? Bah! Tranquilisat: tu 't casarás, jo 'm casaré, tinch la paraula de la tía y farém la boda plegats d' aquí á vuit días si volem. Comensa á escriure al sastre.

CONRADO

De modo que ja podem, alló que 's diu festeixar.

ARTURO

Si vols, si. Jo no comensaré fins després de la ceramonia. Una innovació, sabs? Vols probarho?

CONRADO

Com vullgas... y en marxa cap al camí de 'ls amors qu' omplen tota la existencia!

ARTURO

No exagerém. Jo adoro á la Enriqueta y tu á la Lluisa: pero tot te fi en aquest mon! Total, tenim deu anys devant nostre. Ni un mes!

CONRADO

Deu anys!

ARTURO Ni un mes! T' ho vull detallar. Passió y deliri, sis mesos. Amor profundo, cuidados, atencions y celos, tres anys. Amor tranquil y sosegat, calma invariable... diguéu set ó vuit, de aquet modo arribarém als cuaranta, ab un xicot á la Universitat y una noya al col·legi. Allavoras 'ns farém socies de 'l centro de Propietaris y posarém ventre gros. Aquet es l' ordre y la marxa no 's pot variar.

CONRADO May serás formal!

ARTURO Trigaré tan com puga, veurás: estich alegre y vull que 's vegi.

(*Puja al foro.*)

mira qui ve! Aquesta si que está alegre y tampoch ó disimula!

ESCENA XIV

Los mateixos D.ª DOLORES, luego BARATAU.

D.ª DOLORES Ah, fill méu! La teva Lluïseta es un angel y la tia Balbina un cor d' or!

ARTURO Y ahont deixa la meva Enriqueta.

D.ª DOLORES Deu 't dongui totas las felicitats que per tu ambiciona la teva mare! 'L casament s' farà quant nosaltres voldrém.

BARATAU (*Entrant com una bomba y sofocat.*)

Cá! 'L casament no 's farà may!

D.ª DOLORES Verge Santa! Qué dius ara?

BARATAU Dich que no hi pensém mes, ves á buscá 'l sombrero, ¿Saben ab quina condició la tia Balbina dona 'l consentiment?

CONRADO Digui.

BARATAU Escolteu bé. Vol que tu y la teva dona visqueu en comunitat ab la tia de la migranya 'l padri de la gota y 'l oncle de la gástrica... es dir: ó 't casas ab tota la parentela, ó no hi ha res de lo dit. Com que 's questió de pendre ó deixar, nosaltres ho deixém. Ves á buscá 'l barret.

D.ª DOLORES No es mes que això?

- BARATAU Que vol di que no 's prou?
 D.ª DOLORES No 's res! És un altre proba de lo molt que estima á la Lluïseta... y si ho tinch de dir, es mes de lo que podíam esperar.
- BARATAU Aixó esperavas?
 D.ª DOLORES Naturalment. Que 'm puch separar de 'l meu fill? No es veritat? Donchs perque exigei 'ls un sacrifici que jo mateixa no podria consumá? No tenim un puesto aprop de 'ls nostres fills? Si 'l tenim es just que ells també 'l tingan. ¿Veritat Conrado?
- CONRADO Mamá, parlas com un angel! Adoro á la Lluïseta, ells me la donan... Tot lo que vullgan es poch. Lo demés es cosa teva.
- ARTURO Queda desechada la enmienda del diputado senyor Baratau.
- BARATAU Donchs protesto!
 ARTURO Protesti! Las minorías no tenen cap més consol.

ESCENA XXV

Los mateixos, BALBINA, D. JOAN, D. NONITO.

- BALBINA Ay, ay! Ja se 'n van?
 D.ª DOLORES Si senyoreta. Prou temps de parlar tindrem... quant viurém junts.
- BALBINA (Ah.)
(Reprimint un moviment despres ab tó molt melós diu mirant á D. Joan.)
 'm sembla que no hem parlat d' aquet detall!
(Surt D. Nonito.)
- D.ª DOLORES No... pero vamos: ja 's compren!
 BALBINA *(Ab solapada resignació.)*
 En fi... ja que ho exigeix... farém sempre 'ls possibles per darli gust. Dona ya Dolores?...
(S besan repetidas vegadas.)
- D. NONITO *(Ab la tasa á la ma y una botella d' Pum! y 's dirigeix á Baratau.)*

Veü? sempre hi barreijo un raig de *Pum*, per mor de la gástrica.

BARATAU. Ah, sí! Contra gástrica... *Pum!*

D. NONITO. Eh, quin casament? Es un negoci encertat, eh?

BARATAU. Encertat?... Potsé vosté ja farà malvas!

D. NONITO. (Ave María!)

BARATAU. Pero si per casualitat encara no 'n fa, d' aquí tres mesos li diré.

D. NONITO. (Bruto! Més que bruto.)

(*Mentres s' despedeixen ab detalls adequats á cada personatge y á gust del director cau lo teló.*)

FI DEL PRIMER ACTE

AGTE SEGON

Menjador que dona á un gran jardí. Al fondo gran porta ab vidrieras y una gran finestra á cada costat ab cortinas, persianas, plegadas á mitja finestra: molt sol al jardí. Portas laterals; al peu de la finestra de la dreta, una pell de tigre entre dos balancins. Al altre finestra velladoret sobre l' qual hi ha una cartera ab dibuixos y llapis carbó. Taula redona ab aixamplas per menjarhi set ó vuit personas. Gran lampar aniquelada penjant sobre la taula. Bon buffet ab vagilla y una bonica sucrera ab filets daurats; botellas copas, fruiteras y tot lo necessari per parar rapidament la taula ab vuit cuberts. Silleria de menjador, dos sillons, un tamboret pe 'ls peus y lo que s' vá desprenent del dialech.

ESCENA PRIMERA

D.ª DOLORES. ENRIQUETA, BARATAU, ARTURO

(L' Arturo copia al carbó el paisatge desde la finestra. La seva esposa dreta detras d' ell. D.ª Dolores seu á la dreta brodant unas sabatillas y Baratau llegint l' diari aprop d' ella.)

ENRIQUETA D. Arturo, molt malament. Aixó no es aixó.

ARTURO Qué no t' agrada aquet arbre?

ENRIQUETA Que vols que t' digui. Li falta poesia.

ARTURO Aixó es culpa del modelo, filla. No faig mes que copiar.

ENRIQUETA Qui t' priva de donarli lo que no té? Tot está en el modo de compendre la naturalesa.

ARTURO Ah! També comprens la naturalesa?

- ENRIQUETA Es cla que la comprench. Y tu no?
 ARTURO Jo l' admiro. Es tot lo que puch fer.
 ENRIQUETA Que m' donas una llissó?
 ARTURO No, te la vench.
 ENRIQUETA Quant me 'n farás pagar?
 ARTURO Un y dos petons.
(Li agafa la mà y li besa al di els números.)
- BARATAU. Nou. Quant arribareu als dotze faré una creu.
 ARTURO Si vosté hagués fet com nosaltres el viatge per Italia y hagués fet una creu pèr cada dotzena no s' hauria entés de feyna.
 ENRIQUETA Això no s' diu!
 ARTURO Quant un ciudadá elector y elegible está dins de la legalitat, tot ho pot dir.
 BARATAU Aixó de fe un viatge, despues de la cerimonia, es un gran pensament. Es una moda qu' al principi m' semblaba tonta y are... trobo que té moltes ventatjas.
- D.ª DOLORES Eduardo; mira que t' veig venir! Sabs lo que m' has promés?
 BARATÁU T' he promés no ficarme ab ré; pero may t' he dit que callaría. Y m' sembla que ve puch arriscar una opinió de quant en quant.
 ARTURO Vaya! Las epinions son libres.
 CONRADO. *(Trayent lo cap per la porta esquerra.)*
 Qu' es per aquí la Lluïseta?
 BARATAU No: es á dalt... á cá la tia.
 CONRADO Altre vegada? Tant que li he encomanat que m' comprés corbatas negras.
- D.ª DOLORES Ja ho he fet jo, fill meu. Las trobarás al teu despaix.
 CONRADO Pobre mamá. ¡Tú sí que pensas en tot!
(S' fica adins)
- BARATAU ¡Pobre xicot! ¡Infelís!... que te la candidés de preguntá ahont es la seva dona! Ahont vol que sigui sino á ca la tia?
 D.ª DOLORES La preferencia de la Lluïseta per uns parents que l' han pujada, es molt natural.

BARATAU Ja ho veu. Arturo, ja ho veu ahont hem vingut á parar, Donchs no, senyors, per mí no es natural. Que la Lluisa no 'ns tinga gran afecte: pasel perque está baix la influensia d' aqueixa parentela que no 'ns pot veurer ni pahir pero que es porti d' un modo tant no sé com ab al seu marit aixó no m' ho puch empassar.

D.ª DOLORES Ella l' estima, n' ho duptis.

BARATAU L' estima!.. L' estima.

ENRIQUETA D. Eduardo! Pot creurer vosté que la meva germana?...

BARATAU La seva germana, filla meva, te molt bons sentiments y no la culpo de tot. Pero vosté qu' ha viatjat tres messos sola ab l' seu marit y que per consequent ha après ab la intimitat á coneixel y estimarsel no pot formarse l' idea de la diferencia que hi ha entre el interior de vostès y del meu nevot; vostés mentres corrian pe 'l mon vivint l' un per l' altre, no tenían la tia de la migranya, ni l' padri de la gota, ni aquell de la gástrica... es dir, tota una patrulla. Y cuant tota una patrulla s' planta entre un marit y muller, hem de confessá qu' es molt incómodo y mol pessat y n' hi há per tirá la patrulla al foch.

D.ª DOLORES No n' fassi cas, Arturo! Ja li sab l' genit.

BARATAU Aquí tot l' hi va malament... pero molt malament. A la superficie encara hi há una apariencia d' armonía; pero es l' darré esfors d' un acort agonitzant y á la messura ja massa plena no mes li falta una gota per vessar.

ARTURO Aixis estém?

BARATAU Aixis, amich meu! La Lluiseta no sembla la seva muller. Inspirada, gobernada y dirigida per la tia, s' mostra freda y aspre ab l' seu marit qu' es desespera. Aixó ha donat lloch á rahons y disputas qu' han agreijat més la si-

tuació, per supuesto que la parentela dona tota la culpa á n' ell... y es clá tot son recriminacions de la esposa, rebudas ab indignació pe 'l marit que de segú surtiria brutalment de aquef mal pas si no estés subjectat pe 'ls llasos de la gratitut.

ARTURO Es clá! Com qu' ells li han adelantat capital per pagar l' estudi de notari.

BARATAU Si.. pero pagant l' sis per cent. ¡Oh!.. La parentela l' hi ha prodigat ls' seus favors á «tuttin plen» com se soldi per pogué 'l tractar d' ingrát á la primera acció qu' els desagradi! Ja ho veu Arturo!... portem mordassa y estem agarrotats!... Ay! perdoni Enriqueta. Olvidaba qu' estich parlant del 's seus parents.

ARTURO No hi fá res! Tallils una bona casaca: esbrabis! La meva muller s'estima molt á la familia pero no me la imposa. La recepta que jo gasto per conservar la pau de casa es la seguent: El marit y la muller hi entran per dinou parts, la tia per una y encara!

ENRIQUETA ¡Verge Santísima! Qu' es dolent!

ARTURO Si la dosis de tia fos mes carregada, potsé 'ns reventariam tots plegats.

BARATAU. Ja ho crech, burrango.

ENRIQUETA ¿Pero que, no vols callar? Tè. té y té!

(*Pegantli.*)

ARTURO Ji, jil 'M pegas perque m' veus desamparat y sense familia per defensarme.

(*Deixantse caure sobre un silló.*)

BARATAU. Já, já! No m' fassi riurer! Com hi ha mónt! Podém ben riurer!

ARTURO Vol jugar que ab als cops, tens totas las mans vermellas! ¡Pobres manetas meas!

(*Besantli molts cops las palmas.*)

BARATAU ¡Alsa, alsa! tireu endevant, ja no conto.

(*A Dolores.*)

No t' fa rabia l' contemplar la felisitat dels altres mentres que en pobre Conrado...

D.ª DOLORES Calla, que vé.

ESCENA II

Los mateixos y CONRADO

- CONRADO Y dons? Qu' encare no ha baixat la Lluïsa.
- D.ª DOLORES No encara, fill meu.
- CONRADO S' necessita la paciència d'un sant per...
(S' assenta.)
- D.ª DOLORES (A Arturo.)
(Vosté qu'es amich, fassim l' favor de...)
- ARTURO (No parli més y deixiho per mi.) Vamos á veurer, Conrado. Aquet mal humor no es greu motivat. Ara l' Enriqueta pujará á di á la teva muller que la demanas y estich segú que vindrá tot seguit. (Conrado fa un gesto de dupte é indiferencia.)
Veshi, Enriqueta... (Y diga'i que baixi desseguida. Aquí no hi ha tia que hi valgui.)
- ENRIQUETA (Hi vaig.)
(S' en va pe 'l foro.)
- ARTURO (Are vagissen vo-tés.)
- D.ª DOLORES (Gracias, Arturo.) Anem. Eduardo?
- BARATAU. (La patrulla, sabs? La patrulla ho tira tot per portas.)
(S' en van per la primera dreta.)

ESCENA III

ARTURO y CONRADO.

- ARTURO Vinam aquí, germá meu! ¿Veyam qué tens? ¿Qué t' passa? O bram lo cor. Arturo, soch mes desgraciat que no t' pensas.
- CONRADO Per di una paraula tan grave s' han de tenir motius molt poderosos.
- ARTURO Los tinch!
- CONRADO Los tinch!
- ARTURO Donchs parla sense exposar la situació,

perque la conech, es dir, la presento. No ha vingut la tempestat; pero tenim á sobre la nubolada precursora ¿veritat?

CONRADO

Exacte.

ARTURO

Are falta saber qui té la culpa.

CONRADO

La culpa es de qui á cambi d' un cor enamorat que jo li entregaba ha correspost ab l' indiferencia mee glacial. La culpa es de qui obehint á una sugestió de tots 'ls dias, de totas las horas s' inspira en sentiments hostils repetint com una collegiala las llisons que l' hi han dictat. La mes petita acció, la paraula més insignificant, pesada, comentada y sempre mal interpretada, pert l' seu carácter verdader. Finalment, Arturo, després de sis mesos de matrimoni l' resultat es que la Llussa m' considera poch mes ó menos com un enemich... y tinch la dolorosa seguritat de que no m' estima, ni m' ha estimat, ni m' estimará may.

ARTURO

¡Aixó es exagerar!

CONRADO

Desgraciadament es cert!... molt cert!... Per xó estich ben determinat á seguir l' impuls del meu cor. Fora un imbécil si continués demanant á la Lluisa un amor que no pot dar-me y ja que m' es impossible trobar lo felicitat á casa la buscaré fora d' aquí.

ARTURO

¡Oh! ¡Oh!

CONRADO

Lo que sobran son donas hermosas ben educadas...

ARTURO

Vas per mal camí, soch el teu amich y vinch obligat á indicarte 'ls trencacolls que...

CONRADO

¿Soch responsable de la conducta que la Lluisa observa ab mí? Si per cas será culpa seva.

ARTURO

¿Culpa séva, eh? Vet aquí lo que dihent en semblants casos! Ay. Conrado! Tu acusas á la Lluisa d' indiferencia y de fredó! ¡qui sab si l' acusas per disculparte als teus propis ulls de las faltas

que pensas cometrer! Y tu mateix, ¿estás ben segur de que tota la culpa sigui séva? Sabs ben bé si tu no has sigut per ella massa... massa marit?

CONRADO

No t' entench.

ARTURO

M' explicaré y..... ja qu' estém sols comensem per confessá una cosa

(Pausa.)

mentres som solters no 'ns donem vergonya de fer tots 'ls papers de l' auca per una cualsevol. Per satisfé 'ls seus capritxos llensem l' or á grapats sense contar. Por un somris d' ella aniriam á peu fins á California y per un petó, á peu coix fins al infern. Pero tan bon punt som casats la cosa ja varia: allavors exigim que la esposa 'ns adori sense que nosaltres fem rés per lograrho y volem que sigui ella la que tracti d' agradarnos, s' han acabat ls' pasacalles á las tres de matinada ab ls' peus al fanch y mullats com peixos, rés de bouquets de violetas pe 'l janer y lilás blancas pé 'l Abril. Aixó no mes s' fá per la Paca Salada ó la Rosa Dolsa: pero per las fidels guardadoras del santuari doméstich, per las nostras llegítimas esposas, per las que soportan resignadas totas las nostras arbitrietats, per las que sacrifican ab heróica abnegació la existencia, la juventut, la sang y la vida per estalviar una sola llágrima als nostres fills..... per aquestas..... ¡Oh! per aquestas may!

CONRADO

Puch parlar?

ARTURO

No, que no pots parlar! Això de predicar moral no ho faig gaire sovint, pero quant m' hi poso vuydo l' sach fins l' última engruna! Jo, amich Conrado, m' he divirtit molt, ja que divertir-se vol di estragarse pe 'ls balls, espatllarse l' estómagó pe 'ls restaurants y cultivar en major ó menor escala tots 'ls vicis qu' es necesitan per guanyá l' diploma de calavera; pero quant m' en vaig des-

pedir de totes las etzegalladas de la juventut y vaig trobar pe 'l meu camí una noya pura y virtuosa que 'm va acceptar sense demanarme compte del mes passat, vaig dirme: Arturo, tu ja no t' perteneixes y deus consagrar-te en cos y ánima á l' angel qu' ha de compartir ab tu las glorias y penalitat d' aquesta vida. Donchs aixó he fet y aixó deus fer si t' vols preparar una bella tranquil·la, sense remordiments y salpicada de bebés que t' trenquin las ulle-ras y t' estirin los cabells blanchs si per cas t' en queda algún. Ara ja estich llest: si tens rés que dir, enrahona. Ja pots pendre la paraula.

CONRADO

No haig de dir més qu' una cosâ y és qu' he complert escrupulosament tots 'ls meus debers.

ARTURO

Aixó s' fret. Conrado: molt fret! Vetaqui unas paraulas que t' han sortit ab estenallas! Istil de Notari! no d' enamorat. Frasses de córbata blanca yírach. La romansa del' amor no s' canta mes que ab un compás de tres alegrias per quatre expansions y moltas flors á la clau! Mira, aquesta tarde me 'n vaig ab l' Enriqueta á dina al camp, un niu de verdura qu' he descubert, alfombra d' herba tendre y fresca, ayre saturat d' aroma, y no gayre mes amunt, un cel pur y transparent. Vina ab la Lluiseta y 'ns partirém aquestas prodigalitats de la naturalesa. Allí, baix l' influencia d' un paissatge espléndit y sossegat, las mesquinas miserias fugirán avergonyidas per deixar pas á la calma y l' armonia als vostres cors..... Aceptas?

CONRADO

Jo, sí. Ella no voldrá!

ARTURO

¿Qué sabs tu?

CONRADO

(*Puja 'l foro.*)

Ah! es ella! Ja es aquí.

ARTURO

¿Qui es ella?

CONRADO

L' Doctor y la seva esposa. Sempre he

- ARTURO confiat que avuy vindrian.
(Eh? S' ha torbat perque la Leocadia qu' antes estimaba. ¡Ay, ay, ay!) Me 'n vaig. Pensa en lo qu' hem dit.
- CONRADO Si, si. Ja hi pensaré.
(*Va al fondo y torna.*)
- ARTURO (No m' escolta... li faig nosa... malo!...
Lo senyor Baratau tenia rahó. La casa ja crema per dos cantons!)
(*Se 'n va.*)

ESCENA IV

CONRADO, DOCTOR, LEOCADIA.

- CONRADO (La Leocadia haurá rebut la meva carta. Veyam que dirá.)
(*Surten are.*)
- DOCTOR. Bon dia, Conrado. He sapigut aquet demati que la pobre Balbina estava indisposada.
(*Saludos naturals.*)
- CONRADO Es poca cosa.
- DOCTOR No, importa. Vinch á oferirli 'ls meus modestos concells.
- CONRADO. Ho agrehim molt, tant á vosté com á la senyora que l' ha volgut acompanyar.
- DOCTOR. No, ella no volia venir, pero tant l' he pregada...
- CONRADO ¿Es que també estava indisposada?
- DOCTOR. ¿Ja ho sabia? Pero tampoch convé descuidá 'ls parents. Sobre tot á la cosineta que tindrà molt gust en véurela. Jo hi pujo primè com á metje. Mentres ella m' espera al jardí, vosté, Conrado, pot ferli companyia.
- LEOCADIA. Pero...
- DOCTOR. Parlin de música, ja que tots dos hi son tan aficionats. Baixó prompte, questió de minuts.
(*Se 'n va pe 'l foro, esquerra.*)

ESCENA V

CONRADO. LEOCADIA.

LEOCADIA Conrado, sento molt que'l meu marit...

CONRADO Leocadia, li suplico deixi aquesta actitud severa y no 'm vulga desesperar!

LEOCADIA No 'l comprench... y estranyo molt que 'm parli així.

CONRADO Fa prop d' un mes m' va permetre visitarla. Aquellas entrevistes que la música excusaba, van despertar en mí un sentiment que jo creya adormit per sempre. Aqueix sentiment que vaig tenir la precisió de declarar-li, va sé escoltat per vosté sense sorpresa, pero en pochs dias s' operat un cambi que no m' explico y que mata las mevas ilusions. Al veurer que vosté s' apartaba de mí li he escrit y la carta no ha merecut una resposta. Vuy que m' diga en qué he pogut ofendrerla?

LEOCADIA Que podía respondrer, tenint com tinch la culpa d' haberlo escoltat tant temps?

CONRADO ¿Allavors no m' estima?

LEOCADIA ¡Ah! Temia, ab rahó aquesta entrevista violenta...

CONRADO ¡Violenta! Es di que reprotxa la meva ansietat quant ab una sola paraula pot calmarla.

LEOCADIA Lo qu' exigeix de mí es imposible.

CONRADO Leocadia. Li suplico...

LEOCADIA Don Conrado; no dech contestarli y ja que tot fora inútil per contenir-lo, m' retiro, demanantli que manifesti al meu marit qu' una indisposició m' obligat á torna á casa.

(Saluda y s' en va.)

CONRADO Leocadia... ¡Oh! Jo la seguiré!

ESCENA VI

CONRADO, D.ª DOLORES.D.ª DOLORES No la seguirás.

CONRADO ¡Ah!

D.ª DOLORES T' quedarás per escoltarme.

CONRADO ¿Has sentit?

D.ª DOLORES No, pero ho endevinaba.

CONRADO

(Ab duressa.)

Acabem. Després de tot, jo sol soch responsable de las mevas accions.

*(Pausa curta.)*D.ª DOLORES ¡May m' habias parlat aixís, fill meu!
¿Será perque coneixes que vas á precedir malament?

CONRADO També vosté coneix la meva disculpa.

D.ª DOLORES No. Conrado! No 'n tens cap de disculpa! No veig mes qu' un home encadenat per llassos indisolubles que vol apartarse del cami que li-marca 'l seu deber.

CONRADO Tanta severitat!...

D.ª DOLORES Si soch masa severa, ja m' ho perdonarás! Recordat que quant formaba l' teu cor vaig procurar, primer que tot inculcarte els saludables principis de l' honor que son la salvaguardia de la familia. T' he vist creixer y... mare felis y orgullosa de 'l meu fill, he arribat fins avuy sense tenirte de rependrer una mala acció.

CONRADO La Lluisa sola es la que 'm porta á tal extrem!

D.ª DOLORES Calla! No 'l anomenis la teva esposa! No vull saber si te culpas envers tú! No n' pot tenir cap que justifiqui la infamia que li vols fer! No has pensat may en la teva felisitat arruinada, la pau de casa perduda, las tevas llágrimas, las mevas... perque no chech que t' pensis poguer amagar una intriga semblant. Tart ó dejorn se sabrá y allavors

qué dirás? Avuy pots encare alsa 'l cap perque ets honrat, pero demá tindrás d' humillarte devant de la esposa qu' haurás enganyat indignament.

CONRADO ¡No, mare meva! Ofegaré aquesta passió fatal dins del meu cor!

D.ª DOLORES Molt bé!... ¿pero basta?

CONRADO ¡Cóm!

D.ª DOLORES ¿Tens confiança en la teva mare? ¿Promets seguir la linea de conducta qu' ella t' marcará? M' obeirás, fill meu?

CONRADO ¡T' obeiré!

D.ª DOLORES ¡Oh, gracias! Are t' reconech! Escoltam bé! (*s' assentan*) Entre tu y la Leocadia tot s' ha acabat: ben acabat, no es així?

CONRADO ¡Sí, t' ho juro!

D.ª DOLORES No obstant, podria ser qu' aqueix amor trobés ocasió de tornarse á despertar: per lo tant es necessari qu' aquesta ocasió no s' puga oferir may més y per aixó sols hi ha un remey.

(*D. Nonito surt pe'l fondo?*)

D. NONITO ¿Ahont he deixat la canya de pescar. ¡Ah!

(*Vá á pendrer canya y cistell, parasol y cadira d' estisora, pero s' detura á escoltar.*)

D.ª DOLORES D' aquet remey es rompre decisivament totas las relacions ab l' doctor Serret y la seva senyora.

D. NONITO (Hola, hola, hola.)

D.ª DOLORES Ab un pretest qualsevol es precis ferli comprendre que no torni may més á posar 'ls peus aquí; en fin lo que t' exigeixo es una ruptura per sempre!

D. NONITO (Hola, hola, hola!)

(*Se 'n va pe'l fondo.*)

CONRADO Quedarás contenta de mi, mama.

D.ª DOLORES Així ho espero. En quant á la teva esposa sols la guanyarás per las tevas consideracions y bon comportament. L' teu deber es conquistar el seu carinyo pleidejant ab sinceritat y convicció... y es-

tich certa que ho lograrás! ¿M' ho promets?

CONRADO T' ho prometo, mamá.

ESCENA VII

D.ª DOLORES, CONRADO, LLUISA y ENRIQUETA

ENRIQUETA Aquí tens á la Lluïseta, cunyat. Veus com no s' ha perdut?

LLUISA ¿Tanta pressa tenías per veurem?

CONRADO (*Agafantli la má.*) ¡Sí Lluïsa meva! Desitjaba molt tenirte aprop! m' donas tants pochs instants qu' estich fins gelós de 'ls que m' separan de un bé qu' es meu.

D.ª DOLORES ¡Molt bé Conrado! ¡Are ja estich tranquila!

(*Se 'n va y Conrado l' acompanya fins á la porta.*)

ENRIQUETA ¿Y dons que m' deyas? Si no pot ser més amable.

(*Entra la Munda y dona baix un recado á Conrado.*)

LLUISA Amable sí... fins ho trovo extraordinari: perque aquets días ha estat d' un humor... La tía no fa molt que se m' queixaba.

CONRADO Un altra contrarietat.

LLUISA ¿Qu' es?

CONRADO Lluïseta, t' anaba á fé una proposició que sens dupte t' hauría agradat pero m' avisan qu' un client m' ha de veurer ara de precis. ¡Bah! me 'l treuré de 'l devant tot seguit y després parlarém molt-llarch. Cunyadeta, ab l' teu permís, abraço á la meva esposa.

ENRIQUETA Fes l' teu fet, cunyat. L' Arturo no n' demana may de permís.

CONRADO ¡Adeu, esposa meva! Hasta després.

(*Se 'n vá pe 'l fondo.*)

ESCENA VIII

LLUISA y ENRIQUETA

ENRIQUETA Noya l' teu marit val tant or com pesa y francament no comprench las queixas que d' ell dius que tens.

LLUISA ¡Queixas y molt fundadas! ó sí no preguntaho.

ENRIQUETA A qui? A la tia, eh? La tia s' ha quedat soltera y ab aquets assumptos no sab de que se las heu.

LLUISA May tindrás formalitat.

ENRIQUETA ¡Si may t' acabo d' entendre! T' pregunto Conrado y m' respons tia que no te res que veure ab lo...

LLUISA Parlas ben llaugerament d' uns parents que 'ls hi debém tot.

ENRIQUETA 'Ls estimo, 'ls respecto... pero no fins al punt de dal s' hi la rahó quant no la tenen.

(Surten pe 'l fondo 'ls personatjes abaix indicats.)

LLUISA ¡Calla! ¡La tia!

ENRIQUETA (Con la Inquisición: chitón).

ESCENA IX

LLUISA, ENRIQUETA, DOCTOR, BALBINA

y D. JOAN

(La tia dona un bras al Doctor y l' altre á D. Joan).

DOCTOR Apoyat en mi cosineta, are seu, aja! Ara un tamboret pe 'ls pehuets de la bona cosineta. ¿Estás bé?

BALBINA Molt bé.

D. JOAN ¡Ah, petita! L' teu marit t' demanaba.

ENRIQUETA ¡El meu marit! Hi corro.

(Se 'n vá pe 'l foro.)

- BALBINA Dinarás ab nosaltres, cosinet. Avuy c umpleix anys en Nonito.
- DOCTOR Ab molt gust. ¿Vols que tanqui alguna finestra per evitar corrents d' ayre?
- BALBINA No gracias. ¡Ets molt amable cosinet! ¡Qué pochs n' hi han d' homes com tú!
- D. JOAN ¡Pochs! ¡Molt pochs! (*mirant á Lluisa*).
- DOCTOR ¿Tindrías queixas d' algú?
- BALBINA La Lluiseta t' ho dirá. ¡Prou sab lo que pateixo per mor d' ella.
- DOCTOR Aixó vol dir que 'n Conrado...
- BALBINA ¡Sí, cosinet! ¡N' ho t' ho vull retreurer porque quant l' vas proposar, ignorabas com se portaria!
- DOCTOR Ho sento vivament. Es dir que 's porta.
- BALBINA ¡Oh! ¡Oh! N' ho vulgas saber.
- LLUISA ¡Tia!
- BALBINA És 'l teu marit: ja ho veig: pero nosaltres som la teva familia. Por xó no té de molt tanta culpa ell, com sa mare. Ella es la que l' excita en contra nostra y li posa un cap aixís. ¡Ah, cosinet! Aquesta dona s' ben culpable!
- DOCTOR ¡Vamos, Balbineta! No val la pena de que 'ns disgustém per uns ingrats.
- BALBINA ¡Ingrats! ¡Aquesta es la paraula!
- DOCTOR ¿Veus? Si haguessin vingut tots tres á viura á casa que 's prou gran, are no hos trobaríau ab aixó porque jo os estimo molt, la Leocadia també.
- BALBINA (*Sech.*) No ho dupto: pero podría vení á demostrarho més sovint.
- DOCTOR Precisament avuy ha vingut ab mi.
- D. JOAN Pero se 'n ha tornat. L' he trobada al jardí y m' ha encomenat que digués á tots que la migranya no la deixaba quedar.
- DOCTOR Ah, si: quan la té: la té forta! quant estigui bé, ja vindrá més sovint y l' convenceras de que t' estima... tant com jo, es impossible: pero vamos casi tant com jo!
- BALBINA N' ho dupto, cosinet.

ESCENA X

Los mateixos y CONRADO

- CONRADO Ja estich llest y... soch teu (Ah! No está sola...)
- BALBINA (Ja ho veus... Ni m' mira la cara!)
- DOCTOR (Aixó está molt lleig!)
- CONRADO (Si pogués trobá un pretest are que tinch l' doctor aquí.)
- BALBINA (Avuy esperaba una visita de vosté; estimat nevot! Sabent que ahí vespre no m' trobaba bé, crech que era natural.)
- DOCTOR Molt natural
- CONRADO Vol di Doctor?
- (Ab sorna irónica)*
- DOCTOR Tal es la meva opinió!
- BALBINA Pero en fin no li guardo rencor. Potsé s' estava ab la mamá y ja se sab la mamá es primé que tot.
- CONRADO No tia. Si avuy no he pujat á informar-me de la seva salut es perque m' semblaba que un petit costipat no es cosa tan important...
- BALBINA Un costipat ab molt poch temps pot ser grave
- DOCTOR En efecte: del costipat á la pulmonia...
- BALBINA Y si vosté s' fá aquest carrech ns' podriam morir! sense que vosté s' prengués la molestia de veurens.
- DOCTOR. Vaya si ns' podriam morir
- CONRADO ¿Vol di Doctor?
- DOCTOR. No n' dupti? Y tractanse de una tia tan bondadosa l' deber de un nevot, se entench, de un bon nevot, perque de ne vots n' hi ha de tots.
- CONRADO *(ab fermesa)*
Doctor!
- DOCTOR Jo m' refereixo á un nevot.
- CONRADO Senyo Doctó! Noto fá temps que s' fica ab interioritats en las que vosté no hi té res absolutament que veurer y aixó m' desagrada molt.
- DOCTOR Veurá jo com á proxim' parent,..

CONRADO Dech dirli que á casa meva no admeto llissons de ningú... y menos de cap parent.

(Salt de tots los parents.)

Y aconsello á qui me 'n vulga doná á pesár meu que se estigui á casa seva que prou feyna té per ell.

DOCTOR No sé si aixó vol dir que 'm treu de casa!

CONRADO M' sembla dificil interpretarho de altre manera.

DOCTOR *(Agafa el sombrero.)*

M' retiro!

BALBINA Cosinet!.., Ah, nevet!

CONRADO Tia! Aixó es cosa del senyó y jo no més

DOCTOR No esperaba menos. Aixó es la recompensa del favor que li baig fer... No! no t' afectis cosineta. Are t' enviare us anti-pasmodich. Juro que may més posaré ls' peus aquí! Passin ho bé! *(Se 'n vá.)*

(Molt baix.)

BALBINA Quin disgust! quin disgust!

D. JOAN Vámos Balbina! Vámos Balbina!

DOCTOR *(Tornant á sortir y acostantse á Conrado.)*

Ah! Lo qu' es com á metje ab mi no hi conti.

(Vá per anarsen y en Conrado lo detura per las sulapas.)

CONRADO Quant hi estat malalt, he enviat á buscar á tots los de Tarragona menos á vosté. Suposso que m' entendrá.

DOCTOR Ifff! *(Se 'n vá rabiós.)*

BALBINA Pero jo crech que somnio. ¡Aixó no es possible! Lluisa! L' veus are l' teu marit? L' coneixes ben bé.

LLUISA Conrado! Es un moment de obcecació, tia! Per Deu crida al Doctor!

CONRADO Lluisa, no t' afectis per lo que has presenciât y creu que quant s' arriba á tal extrem es perque hi han graves motius per ferho

BALBINA Motius? Diguils!

LLUISA Si. Digals!

CONRADO Per ara dech callarlos

BALBINA Per que no 'n te cap! Pero nosaltres no ns' farem cómplices de una acció que no

sé com calificar y are mateix escriurem una carta donantli satisfacció y firmada per tota la familia: Lluisa, tu escriuras y jo dictaré, vina.

CONRADO

Dispensi. Tinch de parlar ab la meva senyora.

BALBINA

Está bé. Ho farem sens ella. Anem Joan!

D. JOAN.

Anem! Un home tan digne!

BALBINA

Aixó no pot continuar! No pot ser, no pot ser de cap manera.

(Desapareixen de dos pe' l' foro)

ESCENA XI

LLUISA y CONRADO

CONRADO

Lluisa! Veig que la teva posició es molt difícil, colocada com estás entre l' teu marit y 'ls parents que t' han criat. Comprench la teva angunia y las tevas vacilacions; per desgracia, jo tot sol, no puch cambiar la situació, pero si busquem junts y ab bona voluntat, potsé trobarem algun medi per conciliarho tot. Lo que si t' demano; que fins tindria l' dret d' exigirte es un poch més de carinyo! de amor! Confesso que m' afligeix molt el veurer que en aquesta guerra encessa de la que n' surto sempre sinó vensut, humillat; la muller vagi sempre en contra del marit.

LLUISA

Lo que t' demano, lo que tindria també l' dret d' exigirte, es un xich més d' indulgencia pe 'ls parents que á pesar de las sevas ridiculesas no s' cansan may de mostrarnos la seva estimació.

CONRADO

Tindrè tanta indulgencia com vulgas, pero tot dependeix de tú!

LLUISA

De mí?

CONRADO

Si. No comprens que jo m' veig massa solitari en aquesta casa ahont se m' roba la teva afecció?

Que ls' teus parents, vagin, vingan. manin, fasin y destasin poch m' impor-

- ta, ni m' entinch de ocupar: pero al menos que respectin l' retiro solitari que guarda l' tressor de la nostra estimació! No t' comprench. Som ben llibres, aqui ets l' duenyo absolut.
- LLUISA
- CONRADO El duenyo!... no vull exigir ré. Lo que reclamo ab ansiá es... tot l' teu cor com tens tot lo meu: lo que vull es la reconciliació: lo que t' proposo es la felicitat pe 'l porvenir. Miram bé de fit á fit; á través d' aquets dos cristalls, per veurer la sinceritat al fons del meu cor!
- LLUISA ¡Sí, 't crech, Conrado!
- CONRADO Donchs abandonam l' teu y mirat l' exemple de la teva germana y l' seu marit. ¿No t' inspira l' desitj d' imitarlos? Escoltam bé: avuy l' Arturo y l' Enriqueta van á diná al camp. ¡Anemhi ab ells! consagrém aquesta hermosa tarde al nostre amor y per sempre en llasats; ditxosos del present; confiats en el porvenir; tornarem pe 'ls caminals florits, cantant, com dos enamorats; abressarem als bons parents, y 'ls contarem punt per punt 'ls detalls de la passejada ¿qué, t' sembla?
- LLUISA ¡El plan es tentador!
- CONRADO ¿Veritat que sí? ¡Anemhi! Aném.
- LLUISA Ho voldria, pero...
- CONRADO ¿Quins ho priva?
- LLUISA Avuy es festa y si quitem á la tia l' goig de veurens á tots reunits li causaríam un gran disgust.
- CONRADO Es un sacrifici que farás per mi y aixó centuplicará i' preu del teu consentiment.
- LLUISA No puch, Conrado; sobre tot després de lo qu' acaba de passar. La pobre tia s' pensarà que 'l abandono, que soch una desagradada...
- CONRADO Lluisa, comprench ab tot el dolor de la meva anima que no m' estimas.
- LLUISA Aixó no ho dius tú! Aixó t' ho inspiran altres personas.
- CONRADO Sempre la mateixa resposta ja sabia jo

que las mevas súplicas foran en vá! Imbecil de mi! Pressentint com presentia una negativa ni debia intentarho.

(S' assenta.)

LLUISA (Sempre. sempre l' mateix.) Los meus pobres parents tenen tota la rahó.

ESCENA XII

Los mateixos ARTURO, luego BALBINA, D. NONITO
y D. JOAN.

ARTURO (¿Qué veniu ó no?)
CONRADO (Ella no ho vcl.)
BALBINA El mal está reparat per la part que 'ns correspont. Are 'ls demés qu' es que din ab la responsabilitat dels seus actes.
CONRADO (*Alsantse.*) Ho comprench aixís y l' acepto enterament,
BALBINA Molt bé. (¡Ay! 'Ls nirvis.) (*á D. Joan.*)
D. JOAN ¿Vol un altra xicra d' alló?
D. NONITO ¡Avuy tinch un dia fatal! ¿Qué no s' esmorza aquí? ¡'Ls minuts passen qu' es un contento!
BALBINA ¡Es veritat! ¡Munda!
MUNDA ¡Senyoreta!
(*Sortint ab un criat y parant molt rápidamente la taula.*)
BALBINA Serveixi l' asmorsar.
D. JOAN Jo l' ajudaré. Vaig coneixer una criada que s' deya Espiridiona...
BALBINA ¡Joan! No 'ls conti rés á las criadas. Bé, massa que s' desbarata l' servey. Veig que cada dia hi ha menos puntualitat.
D. NONITO (*Mirant l' relotje.*) ¡Es l' hora y sis minuts!
BALBINA De aqui endevant passant de l' hora qui no hi es. no es contat.
D. NONITO (*á Balbina.*) (Ting de dirli una cosa.)
BALBINA (¡Digui!)
D. NONITO (¡Passan molts novetats!)
BALBINA Expliquis.
D. NONITO (Donchs... Are no: que 'ns miran.

- MUNDA Senyoreta, l' esmorsá está servit.
BALBINA Donchs á taula.
(*Van á seure*).
- D. NONITO Gracias á Deu. (*Pausa*).
(*S' assenta primer que tots*).
- ARTURO (La tia fa cara de tres Deus! ¡En Conrado preocupat! La Lluiseta capficada! ¡Aixó va mall!).
(*Comensan á servirse. El criat va posant vi á las copas petites, etc. Entra y surt alguna plata de viandu*).
- BALBINA Sembla que donya Dolores no deu tení gana. Per xó may te pressa per venir á taula y sempre la tenim d' esperar...
- D.ª DOLORES Soch aquí. Dispensin... Acababa...
BARATAU. No tens cap necessitat de disculparte. A Reus per un tanto no dihuen res, suposo que á Tarragona farán lo mateix.
(*Després de mirar ab rabia á n' en Baratau*). Munda: Serveixi á n' els senyors.
- BALBINA (Ya que son á taula me 'n vaig).
ARTURO (No: seu aquí y 'm farás companyia.)
CONRADO (*S' asenta á la dreta*).
- BALBINA Y dons, ¿que no esmorza, nevot?
CONRADO Aquet dematí tot fent diligencias he prés una friolera que m' ha quitat la gana.
- LLUISA ¿Veus? Aixó no está conforme. Podias haberte esperat.
- BALBINA Calla, Lluisa. El teu marit es ben duenyo.
CONRADO (*A Arturo*). (Diu que soch ben duenyo).
BALBINA Ya sabs lo que 't predico cada dia. Ets casada y com á tal t' has de carregar de paciencia y patir molt y molt pera sostenir la pau de casa.
(*Timidament*).
- D.ª DOLORES En Conrado potsé s' haurá llevat massa dematí.
- D. NONITO. (*Ab la boca plena*). ¿Y no s' ha pogut esperar? Yo tinch l' estómago fet á trossos y bé m' espero.
- D. JOAN Quant las cosas se volen fer.
BALBINA ¡Calli, Juan! ¡Creguim! Al cap d' avall de totas las discussions sempre la culpa

- es nostra. Val més no dir rés.
- D.ª DOLORES (A *Balbina*.)
¿Vol que li serveixi aquesta cueta de pagell?
- BALBINA (*Sech.*) Gracias, senyora; sempre prenh lo que nessesito.
(*Baratau fá l: que pot pera contenirse y esposa á toca una marxa sobre 'l plat ab la forquilla y ganivet.*)
- CONRADO (La veus la tranquilitat de casa.)
ARTURO (Hi reyna una alegría que vamos es un fastich!)
- D. NONITO. No fassi aquesta saragata, senyor Baratau! Prou laboriosas que son las mevas digestions!
- D. JOAN Aixó m' recorda una gaditana chateta que s' deya Purificación. Jo hi ha arri baba sempre á l' hora de dinar. Allavors ella canturreijaba y repicaba sobre l' plat, ta, ta, ti, ta, ta, ti. Aixó era una senyal que volia dir? «Quédate. Mi marido va á salir.» Comprenen? Ta, ta, ta, ti, ta! mi marido, ta, ta, ta, ti! va á salir!
- BARATAU Aquestas cosas no 's diuhent.
D. JOAN Com que no anomeno personas.
BARATÁU ¡No n' faltaria d' altre!
D. JOAN ¡Per un home qu' ha passat la vida ensuman quitrá, veig qu' es molt delicat!
BARATAU Bé: val més deixarho corre.
(*S' alsa y se n' va cap á la finestra.*)
ARTURO (Un altre nuvalada! ¡Procurem desviar-la!) ¿Sabs, Conrado, qu' aquestos gerros sont de molt bon estil?
- BALBINA M' alegro que siguin del seu gust perque soch jó qui 'ls hi va regalar!
- D. JOAN Just! El mateix dia jo li regalaba l' tremol.
- D. NONITÓ Y jó la vagilla de Sebres.
BALBINA Ns' vol veure contens? deixins fer regalos! no está per alabarnos... miri: hi han personas poch delicadas que sempre retrehuen el bé que fan. Nosaltres, may! ¡Ay. Senyor! Al menos ho agrahissim!

- CONRADO. *(Que s' ha contingut fins ara s' alsa arbolat)*. Que no agraphim? Si precisament are 'm faig fer unas etiquetas dauradas per encastarne una ó duhas á cada objecte: «¡Suçrera de porcelana inglesa ab filets d' or fi: regalo de D. Nonito!
(Alsa la suçrera).
Lámpara nikelada última novetat; donatiu de D. Joan Escayola!
(Pujant á una cadira y ab un peu sobre la taula).
- BARATAU Pell de pantera regalada á la casa de feras per donya Balbina Serret! *(Alsant la pell que hi há al peu de la finestra)*.
- BALBINA *(Rabiosa)*. Qu' entén per casa de feras vosté?
- D. JOAN } Balbina! Balbina!
D. NONITO }
- BALBINA , Si, si; teniu rahó! S' ha de tenir una voluntat de ferro per poderse contenir! Per tú, Lluisa! Per tú sufrim aquets horrors!
- D.* DOLORES ¡Per mor de Deu, senyoreta!
BALBINA Deixim estar senyora!
(A Nonito).
- D. NONITO *(¡Ay, m' ofego!)*
(Jo també 'm comensa per aquí baix...)
(L ventre). Ningú ho sab lo que patexo!
(Dirigintse á Baratau).
- BARATAU No més que vosté... y encare.
D.* DOLORES Eduardo!
LLUISA ¡Conrado! Mira 'l que fas!
CONRADO Ja ho veig. Tinch culpa com sempre y m' retiro. Aném, Arturo!
BALBINA Se 'n vá?
CONRADO Si, me 'n vaig; tia estimada. Pero no passi cuidado per mi: tornaré al vespre: allá á las ontze ó á las dotze quant estigui segú de que tothom dorm.
- BALBINA Molt bé. ¿Y dinará fora de casa?
CONRADO Si senyora. L' Arturo m' ha convidat.
BALBINA Endevant. Are fuig de nosaltres!
D. NONITO ¡A la quenta: la nostra companyia no fá per ell!

ESCENA XIV

LLUISA, BALBINA, D. JOAN, D. NONITO

- LLUISA ¿Com se troba?
- BALBINA Milló: pero el cop ha sigut horrorós!
- D. NONITO 'Ns vol fer ferir per heredar més
prompte.
- D. JOAN Tot per massa bondat!
- BALBINA Sempre que fem bé 'ns passa 'l mateix.
Pobre Lluisa. Perdonam: jo t' he sa-
crificat!
- LLUISA Tía!
- BALBINA Avuy insulta y amenassas, demá potsé
será capás d' alsarte la má... ¡Deu meu,
que jo n' ho vegi! Ah! pero ja sé d'
hont surt tot lo mal! Ell no es mes qu'
el bras qu' executa pero 'l cap que gó-
berna y dirigeix es la mare! D' aixó n'
estich segura!
- D. NONITO Jo també. La probra es que jo la he
sentida com manaba qu' ell tregués al
Doctor de casa y ell ho ha promés qu'
ho faria.
- BALBINA Aixó has sentit.
(Per las orelas).
- D. NONITO Ab aquestas.
- BALBINA Quant jo ho deya!... Ja ho veus, filla:
ella imposa la seva voluntat. Avuy to-
caba al Doctor: demá 'ns tocará á no-
saltres. 'Ns llensará ell... ó la seva ma-
re qu' encare es més humillant!
- LLUISA Aixó may!
- BALBINA Que no? mes prompte del que 't pensas,
si aqueixa dona continua dominant al
seu fill. Pots oposarhi? No, perque no
't conta per rel! Per ell la mare es el
tot!
- LLUISA *(Ab fermesa)*
Donchs tindrà qu' escullir entre ella
y jo.
- BALBINA ¡Molt bé; filla meval! Aixó aconsola!
Ja tindrás prou valor?

LLUISA Oh, sí!

(D. Joan va 'l fondo)

D. JOAN Calleu, que torna.

LLUISA Dexin-me sola ab ell.

BALBINA ¡Ah! Tens á las venas la sang del meu pobre germá! Si 's nega, nosaltres som allí y no t' abandonarém may! Sortim per aquí. Depressa!

(S' en van per la segona esquerra).

ESCENA XV

LLUISA y CONRADO

CONRADO (Pel foro). Lluís! Vinch á saber definitivament si vols vení al camp conforme hem quedat. ¿Si ó no?

LLUISA No!

CONRADO (S' en vá cap al foro).

Está bé!

LLUISA Un moment. Tenim de parlar.

(Pausa).

Fins ara he sufert sense proferí una sola queixa; pero ja m' es imposible soportar per més temps la meva actual situació. Ja no soch la noya dócil y humil que plora indefensa, sinó la dona, la esposa que ab el cap molt alt reclama tots els seus drets?

CONRADO Els teus drets?

LLUISA Si, un home de cor: qu' estima y respecta á la seva muller, deu inspirarse ab ella y may ab atres personas: per lo tant es de tota precisió qu' entre nosaltres desapareixin tots los obstáculos!

CONRADO Si justament aquet es el meu desitj!

LLUISA Avuy has tret de casa el parent mes apreciat de la familia. ¿Puch saberne 'ls motius?

CONRADO T' he dit fá poch que m' era imposible dirlos. Precisament l' teu interes está en no coneixels!

LLUISA Donchs aquets motius que no s' poden revelar; jo ls' conech. El Doctor feya

sombra á la teva mamá que t' ha exigit aquesta brusca ruptura y tu com fill obedient. N' ho neguis perque no falta qu' hi ho sentia tot!

CONRADO (¡Y acusa á la meva mare per aixó! Desgraciada!) Ni una paraula més, Lluisa, perque m' fora imposible sentir absang freda, com acusas á una dona... una santa, capassa de abnegacions que no pots compendre! Si; es molt cert. Ella m' ha donat tal consell y jo l' he seguit perque l' fundaba en la més sana rahó y en 'l gran afecte que t' porta.

LLUISA L' gran afecte!... Sols faltaba aquet sarcasme. ¡L' gran afecte!... A tú, el seu fill, si que l' estima! pero á mi, que l' hi he prés part d' un cor qu' avans possehia per enter, no! Gelosa de mí m' ha considerat com una enemiga que tenia de combatrer en lloch d' una filla que debía amparar y s' alsat entre nosaltres com un obstacle á tota reconciliació arruinant lo nostre porvenir y destruint la nostra felicitat!

CONRADO Pero aixó que dius es horrorós, per no dir infame!

LLUISA Acabém. Si la teva mare, s' interesa de cor al nostre benestar, te d' abandonar per sempre aquesta casa.

CONRADO Aixó may.

(Pauseta y molt baix)

Pobre madre! Ella que sols alenta per mi! y jo que li he promés rodeijar la seva vellesa de tots ls' cuidados y tot l' amor, que tant m' ha prodigat...

(Ferm).

Com es posible que jo li negui aquet racó á la llarch de casa qu' es el darrer goig qu' ha de tení en aquet mon? Ah! no vull creure qu' hakis pensat qu' un fill pogués fer una acció tant vill!

LLUISA Presentia la teva resposta! Are si qu' ho puch dir ben alt! Per tú la esposa no es ré! La mare tot!

ESCENA XVI

Els mateixos y D.ª DOLORES

D.ª DOLORES (*Ab veu grave y entera*). T' enganyas, filla meva.

LLUISA M' enganyo diu? Allavors qu' esculleixi entre nosaltres.

D.ª DOLORES ¡May, filla meva! L' seu puesto es al teu costat! No he tingut altre pretensió que la de ocupar un según lloch dintre 'l cor del meu fill!... L' primer; que dich, el preferent es el teu! Tu ets la mestressa absoluta, la reyna de la llar doméstica! y si... vosaltres heu volgut tolerarme algún temps, ab tota l' ànima, demano que Deu vos ho pagui!

LLUISA (*Molt turbada*).

Senyora!

D.ª DOLORES ¡Y abandono aquesta casa!

CONRADO ¡Mare!

D.ª DOLORES Parlo ab la teva esposa, fill meu!

(*A Lluisa*).

Abandono aquesta casa, deplorant amargament no poderte deixar de mí, un milló recort! T'al vegada mes tart farà 'l cel que sápigas que m' has desconegut.

(*Lluisa cau en un silló y no cesa de plorar amargament fins al final*).

CONRADO ¡Lluisa! Lluisa! Arrenca aquesta vena fatal que 't cega! Contempla aquet cor que fereixes tant sens pietat!... Lluisa... una paraula de consol; una sola paraula!

(*Pausa*).

Res! prengui l' meu bras, mare! y sortim tots dos d' aquí!

(*Ab autoritat*).

D.ª DOLORES No, fill meu! Sortiré sola. L' teu deber es aquí! Yo soch el teu passat: ella l' teu porvenir... Guardam un recó en el teu pensament... pren aquet bes...

(*li besa 'l front*) y sigas sempre un home d' honor! ¡Adeu!

(*Fá algún pas cap al fondo.*)

CONRADO ¡Oh, no mare! ¡Es imposible! Vosté no pot marxar d' aquí.

D.ª DOLORES ¡Fill meu! Sempre has sigut obedient y vull que respectis la meva ferma voluntat.

(*Conrado 's precipita cap á sa mare, pero 'l detura un gesto imperatiu d' ella que li mostra la seva esposa.*)

La teva esposa plora y sofreix! 'L teu puesto es allí... aprop d' ella. ¡Adeu fill!

(*Altre moviment de Conrado.*)

¡No, no 'm segueixis! ¡T' ho mano!

(*Conrado 's deixa caurer sobre una cadira y de cap á la taula. Entretant sa mare llença un sospir y desapareix. Teló.*)

FI DEL SEGÓN ACTE

ACTE TERCER

Salonet amoblat artísticament. Alguna estàtua, armaduras, panoplias ab armas antigas ó estranyas. Telas bosquejadas y objectes d' art. Taula rodona ab albums y cartrons plens de dibuixos. Silleria ad-hoch, jardí al fondo.

ESCENA PRIMERA

LLUISA y ENRIQUETA *sortint de brasset pe 'l fondo*

ENRIQUETA Donchs sí, germana. Aixó es la nostra nova caseta de recreo. Aquet pabellonet construít al extrém del jardí es propietat exclusiva de l' Arturo, que 'n diu lo seu Buen-Retiro. 'T faig franca de 'l taller de pintura, (*signant la segona porta dreta*) perque no te ré de particular. Are que t' he passeijat per tot, y tot t' ho he ensenyat, reposém aquí una estona y parlém un xich de tú. Ahí vas arriivar de Barcelona ab 'l teu marit, y encara no hem pogut enrahonar. Are qu' estém solas, estich disposada á escoltar las tevas confidencias, fins al més petit detall.

LLUISA

T' ho diré sencillament.

ESCENA II

Las mateixas, ARTURO ab paleta d la má y traje de taller

- ARTURO Are no trobo ni 'l blau de Cobalto, ni la terra de Siena. Ahont ho vaig entaforar? ¡Hola cunyadeta! que tal? 'Ls nostres hostes han passat bona nit?
- LLUISA Molt bona, gracias.
- ARTURO ¿Que ja es fora en Conrado?
- LLUISA Ha sortit molt dematí per aná á veurer la seva mamá.
- ARTURO A mitj hora lluny? Podía haber prés lo cotxet...
- ENRIQUETA Senyor marit! 'ns vol fé 'l favor de deixar-nos solas? La germaneta y jo hem de parlar llargament de tót 'l temps que no 'ns havem vist.
- ARTURO Si faig nosa m' entorno.
- ENRIQUETA Quedat si vols. Tolerarém la teva presencia, si no 't ficas en la nostra conversa.
- ARTURO No parlis més: ni que m' haguessin cusit la boca. Aniré endressant tots aquets croquis.
(S' asenta á la tauleta rodona.)
- ENRIQUETA Ja pots comensar. Desde que la mamá d' en Conrado va sortir de casa vostra, que va succehir?
- LLUISA 'L meu marit 's va retirá al seu quarto sense dí una paraula y jo vaig passar totá la nit plorant sense consol. L' esfors que acabava de fer 'm va aniquilar: y mentres qu' al meu voltant, s' anava fent el silenci de la nit, 'm semblava qu' una veu interior 'm deya molt baix, qu' havia comés una mala acció.
- ARTURO *(Acostansihi.)* Una veu interior... cap á aquet costat, eh? Es 'l raconet en que sol assentarse la conciencia?
- ENRIQUETA Que no vols callar?
- ARTURO Callo. *(S' entorna á la taula.)*

LLUISA L' endemá 'n Conrado 's va presentar molt tart; estava groch y trasposat. Lluisa! 'm vá dir ab tó grave: Vaig á Barcelona per un assumpto important. Vols acompanyarme ó prefereixes quedarte?

ENRIQUETA Anar á la capital! á la perla catalana! la ciutat de 'ls espectacles y diversions... jo hauria acceptat tot seguit. Quant penso que sempre atormento á l' Arturo porque m' hi porti y no puch lograrho!... Pero no tingas cuidado jo m' arreglaré tant bé qu' un dia ó altre m' hi tindrás de portar. *(Ell fa signes negatius.)* Ah, no? ho veuréu; la porto de cap!... Segueix noya.

LLUISA 'L motiu que 'm vá decidir á acompanyarlo es molt distint del teu. Es que vaig compendre que, després del sacrifici que li havia exigít, li debía quant menos aquesta compensació!

ARTURO Mireu com s' explicaba la veu interior.

ENRIQUETA ¡Chist!

ARTURO ¡Caaaaallo!

ENRIQUETA Aném á lo important. ¿Qué hi anava á fer á Barcelona?

LLUISA No ho sé.

ENRIQUETA Com! No li vas preguntar?

LLUISA Sí, pero 'm va respondre qu' ho sabria més tart,

ENRIQUETA Aixó no es cap resposta, porque mentres un s' espera 's va corsecant. Si 'l meu marit s' atrevís á tenir secrets per mí...

ARTURO Que farías?

ENRIQUETA No t' importa y no 'ns destorbis per que ó si no 't trech d' aquí.

LLUISA No!... L' Arturo 'ns potser molt útil.

ENRIQUETA Qui? Ell?

LLUISA Si 'l meu marit li escribia molt sovint: jo veyá 'ls sobres...

ENRIQUETA Vet' en aquí un altre que no ha filat d' avuy. *(S' alza.)* Vosté rep cartas de 'n Conrado?

ARTURO Si senyora.

ENRIQUETA ¿Y no me las ensenya?

- ARTURO No senyora.
- ENRIQUETA Endavant! 'S pot saber perquè?
- ARTURO Son secrets d' en Conrado. He jurat callar... y callo.
- ENRIQUETA Molt bé.. Ni un pató ni una festa meva, fins d' aquí vuit dias.
- ARTURO Podrás torturarme... corromprem..... may!
- ENRIQUETA Sabs que es molt fresch 'l teu marit?... Si ho va fent aixís m' espatllará 'l meu! pero no divaguém... ¿Y are? Tenu tranquilitat al menos?
- LLUISA Molta, 'l meu marit 'm considera y 'm guarda las mes delicadas atencions... está un poch mes serio que antes, y res mes... En fin, mentres hem estat allí, ni un nubol ni un celatje!... La tranquilitat y el benestar mes cumplert! Casi no m' en sabia venir.
- ARTURO Donchs no té res d' estrany.
- ENRIQUETA Donchs á mí 'm dona molt que pensar.
- LLUISA A mi també: sobre tot durant 'l viatge de tornada, que 'l varem fer ab un senyor que 'ns va acompanyar fins á Tarragona, y que va parlar tot 'l camí ab 'n Conrado.
- ENRIQUETA Ah! vareu venir ab un senyor.
- LLUISA Si: un jove alt y prim ab gran redingot y sombrero de copa.
- ENRIQUETA Com se diu?
- LLUISA No ho se.
- ENRIQUETA Arturo!
- ARTURO Que hi há?
- ENRIQUETA Vina. Sabs com se diu, de que fá y quin asintencions porta 'l senyó alt y prim?
- ARTURO Ho és tot.
- ENRIQUETA Donchs, digansho.
- ARTURO No perque forma part del secret: y si hos contés la historia del home alt y prim, ho sabriau tot.
- ENRIQUETA Molt bé! Sabs alló de els vuit dias? Donchs are son quince.
- ARTURO Cumpliré la condena. Soch un martir, vetho aquí! ja 'm veig al pare-nostrich del any que vé!

- ENRIQUETA De modo que durant tot el mes qu' heu estat á Barcelona 'l teu marit no t' ha fet ni una recriminació?
- LLUISA No; ni crech que hagi tingut may motius per fermen.
- ARTURO Potsé si, Lluisseta (*A Enriqueta que no vol que parli.*) Alto! Are si que vull parlar!
- LLUISA Donchs vosté no aproba la resolució que vaig pendrer ab la mamá del meu marit!
- ARTURO No es qu' ho desaprobi... per que vosté per sí sola no ho hauria fet... y la prova es que tant bona punt vosté 's va allunyar de 'ls que falsejaban 'ls seus bons sentiments, la consciencia... la vehueta interior que 's posa á n' aquet costat, li va fer cárrechs mes serios del que 's pensava.
- LLUISA No obstant la mamá de 'n Conrado volia allunyarme d' ell!
- ARTURO Eula! pobre senyora! Aixó es lo que á vosté li deyan á totas horas y li arribavan á fer creurer, pero si avuy vosté te 'l seu marit aprop, á qui ho deu sino á la seva mare? Diu que volia separar-los!... Criatura!... si ho hagués intentat, l' ocasió no podia ser més bona, perque 'n Conrado estava ben determinat á marxá ab ella. Donchs perque li va dir:—¡No fill meu! 'L teu puesto es aquí; y aquí deus quedarte?
- LLUISA Es veritat.
- ARTURO Vamos, cunyadeta! confessi qu' ha escoltat massa certas veus, qu' en lloch de dirli á la aurella: Sigas bona, carinyosa y confiada, li deyan: ¡Ten compte! desconfia! T' allargan la ma? Es un parany! 'T sonrihuen? Es una trahició! Ellas son las qu' han introduhit dins de 'l seu cor 'l dupte y 'l desconsol en lloch de deixarhi florir la creencia y l' amor! Flors divinas d' un ánima de vint anys!
- ENRIQUETA En recompensa de lo qu' has dit, 't re-

baixo la pena á vuit dias. (*Va per abraçar-la.*) ¡Alto! Fins d' aquí vuit dias.

LLUISA Donchs, vosté opina en contra meva!
¿Y tú germana?

ENRIQUETA Naturalment! ¡Pero, calla! 'l teu marit.

ESCENA III

Los mateixos, CONRADO

CONRADO Bon dia, Arturo. (*A las senyoras.*) S' han confessat ben bé?

ENRIQUETA Si, cunyat. Y la seva mamá?

CONRADO No l' he vista. Com qu' hem avansat 'l viatge y no m' esperaba, ha marxat ab l' oncle Eduardo cap á Vilanova per veure uns parents y no torna fins demá. M' hauria agradat molt véurerla antes de torná á casa meva.

ARTURO ¡Ah! me he descuidat de dirtho! A casa teva no hi trovarás ningú.

LLUISA ¿Com es aixó?

ARTURO La tía, l' oncle y 'l padrí vihen tots plegats ab el Doctor Serret.

CONRADO Ab 'l Doctor! Es posible?...

ARTURO Prompte ho comprendrás. Quant vosaltres vareu marxar á Barcelona, 's van veure tots tristos y perduts, sense poder renyar, manar, vigilar, punxar y atormentar á ningú. Allavoras varen convocá una junta general extraordinaria y van acordar per unanimitat, qu' anirían á viure á ca 'l Doctor.

CONRADO Qu' es estrany que no 't preferessin á tú.

ARTURO Ells á casa meva? ¡Mal...! ¡Senyor perdoneume! Si may 'ls vingués aquet pensament, cremo la casa per tots quatre cantons!

ENRIQUETA ¡Arturo! Prou n' hi há! Aquí hos deixém; vull que vegis 'l regalo que 'm va fé 'l meu marit. Com qu' ahí vaig cumplí mesos...

- ARTURO Ja se sab: quant celebrém 'l seu cum-
ple-meses sempre 'm deixo veurer.
- ENRIQUETA Sabs alló de 'ls vuyt dias? Donchs t' ho
perdono tot: t' ha arriuat l' indult.
Aném, Lluïseta.
- ARTURO ¡Ves, ves, estornell!

ESCENA IV

ARTURO, CONRADO

- ARTURO Ajá. Are passém á lo serio. A quina al-
tura está 'l negoci?
- CONRADO Avuy presento 'l meu successor á n' el
delegat del Col·legi de Notaris.
- ARTURO Ah, sí! 'L jove alt y prim.
- CONRADO Tant bon punt l' acceptin, la cosa está
arreglada y jo recobro la meva lli-
bertat.
- ARTURO Ja té bonas garantias?
- CONRADO Paga al comptat. Es un company de
carrera que ja ha regentat una notaría
á Barcelona. Vaig saber que buscava
un estudi á provincias, 'l meu li ha
convingut hi hem quedat entesos.
- ARTURO Y tú que farás are?
- CONRADO Tornaré á Barcelona. Soch advocat y
disposo de grans influencias. Quant
hauré reembolsat del tot á la tía, 'm
quedarán dos mil duros. 'Ls principis
son dificultosos pero tinch bons amichs
que m' honran confiantme las sevas
causas.
- ARTURO Ah! Las donas m' han crucificat á pre-
guntas, pero jo he callat com un mort.
- CONRADO Val més aixís. D' aquet modo haurém
evitat la intervenció de 'ls parents...
Quant tot estigui fet, allavors la meva
esposa ho sabrá y podrá escullir entre
ells ó jo.
- ARTURO ¿Quant sabrás la resposta del notariat?
- CONRADO D' aquí una hora y demá pren possessió
'l meu sucesor.
- ARTURO Aixó si qu' anat á marxas doblas.

ESCENA V

'Ls mateixos, ENRIQUETA

ENRIQUETA Conrado!.. Arturo!.. Son ells... ja son aquí.

ARTURO De qui parlas?

ENRIQUETA De la tia Balbina y tota la seva escolta.

ARTURO Si qu' hem sorpren!

ENRIQUETA 'Ns paseijabam ab la germana pe 'l jardí y de prompte 'ls veyem entrar. Quan han vist á la Lluïseta aquí, s' han quedat de pedra! Are l' he deixada ab ells per poguervos avisar.

D. JOAN (*Dintre*) Pujin! Es per aquí.

ENRIQUETA Sentiu? Es D. Joan.

ESCENA VI

'Ls mateixos. DON JOAN, luego BALBINA, DON NONITO, LLUISA

D. JOAN Bon dia tothom, hola petita! desembrassam d' aixó.

(*A Enriqueta dantli una capsa de sombrero y altres objectes.*)

BALBINA (*Entrant com seguint una conversa ab Lluisa.*)

Te 'n vas sense consultarnos, tornas sense avisar... y 't dich jo qu' está bonich. Joan, prenguem 'l sach.

D. NONITO Ay! estich romput y trosseijat. (*S' asenta.*) Que malament me trobo! A quin' hora 's dina aquí?

CONRADO Senyora!

BALBINA Ah! Dispensi ni l' havia reparat: ha provat 'l viatje?

CONRADO Molt. senyora.

BALBINA Ho celebros (*A Lluisa.*) Pero deixa que 't contempli... Ay! sabs que 't trovo molt flaca?

- D. JOAN Donchs á mi 'm sembla que s' ha engreixat.
- BALBINA Vosté no sab lo que 's pesca! Quan jo dich qu' está flaca, es qu' está flaca y res mes!
- ARTURO Llástima que no hagi vingut ab vostés 'l doctor! potsé 'ls hauria posat d' acort.
- BALBINA Nevot! si no vol disgustarme, no 'm parli may mes d' aquella gentussa!
- ARTURO Ay, Ay! Que no 'ls va rebrer bé?
- D. JOAN Aixó si: molt bé.
- D. NONITO Bona taula...
- D. JOAN Bons llits...
- D. NONITO Y un curaçao estomacal que l' anyoraré mentres visqui!
- ARTURO Donchs no veig 'ls motius...
- BALBINA No 'ls veu, perquè no ha tingut la desgracia de viure ab ells! Son una gent imposible! Ella es una coqueta y ell un imbécil! Allí no hi ha ordre ni concert; es un derrotzar continuo. 'Ls restos de la taula 'ls donan al masover y ella regala 'ls vestits á las criadas, quant tot just fa un parell d' anys que 'ls porta. En fin alló es la casa de 'n Garlanda! Nosaltres de quant en quant arriscavam alguna observació. com era 'l nostre deber, y... ay filla! Si 'ls hagués sentit com rebian 'ls nostres concells! La Leocadia sobre tot.
- D. JOAN Afiguris qu' un día 'm va dir... alló, sense mes ni mes, qu' á casa seva volía ser la mestresa!
- D. NONITO Oh! sent jove com es y tenint á casa seva gent de tanta esperiencia com nosaltres!
- BALBINA En fin; 'ns ha tractat com esclaus! Aixis es que 'ls hi he dit: No recullireu ni un xavo de la nostra fortuna: miri, ahivam fer testament nou. Tot será per vosaltres, filletas!
- ENRIQUETA Vosté es massa bona! (Vamos home: digras alguna cosa.)
- ARTURO (Vols que li digui que 'm fan fastich tan ella com la herencia?)

- ENRIQUETA (No: val mes que callis!)
- BALBINA Entretant sapiguéu que he pensat en vosaltres. (*Trayent paquets del sach que li ha acostat D. Joan.*) Te, aixó per tu... (*Donantli paquets.*) Y aixó es una corbata d' un coló molt elegant pe 'l teu marit. Yo estich per la utilitat.
- ARTURO (Bo, la escena de 'ls regalos: me 'n vaig.)
- BALBINA Que li semblà?
- ARTURO Magnífica! (Vermell rabiós? La donaré á un hereu de Porrera qu' encara hi farà 'l Tato.) (*A Conrado.*) Anem.
- CONRADO Si; dispensim. Tinch de fe una dil·ligencia y...
- BALBINA Fassi 'l que vullga.
- ARTURO Passarém pe 'l taller y pots baixar per la escaleta que dona á la porta de la riera; vina per aquí. (*Se 'n van cap al taller.*)

ESCENA VII

Los mateixos menos CONRADO y ARTURO

- BALBINA Una escaleta amagada? Hum! Vet aquí una comoditat, si l' Arturo enganyés á la seva esposa. No crech que hi hagi perill: pero jo, al teu puesto, la faria aparedar! La massa confiansa...
- ENRIQUETA No hi ha cuidado, tia!
- BALBINA En quant á tu, digui lo que vullga en Joan, estás molt cambiada. Quan te vaig veurer marxar, pensava: Pobre criatura! ja no la veurém may més! La maltractará, la martiritzará, la cuidarà á matá á picadas... ¿No t' ha pas pegat?
- LLUISA No, tia: al contrari. Ha sigut per mi 'l millor marit del món.
- BALBINA Ah! 'l millor... malo! Aixó es mes serio de lo que pensava!
- LLUISA Perqué! (*Sorpresa.*)
- BALBINA Perque quant un marit 's porta massa bé, es que vol tapá alguna dolenteria!

- LLUISA Vol dir?
- BALBINA Yo no vull dir res... milló dit, no dich rés! Quedat ab la vena als ulls. Nosaltres no te la traurém pas.
- LLUISA (*Ab fermesa.*) No tia: no tinch cap vena als ulls! 'L meu marit s' ha portat com un cavaller y crech sincerament qu' es incapás de faltarme.
- BALBINA Incapás, eh?.. Nostre-Senyor sab ben bé que jo no ho volia dir! Hauria preferit mil cops ocultarho: pero veig que 't giras en contra nostra y sembla que 'ns acusas de volguer calumniá al teu marit. Tu ho has volgut!.. y ara parla, Nonito: digas de quin modo vas descobrir la veritat.
- D. NONITO Una tarde que tenia mal de cor y basqueix, buscava un *lixis* que la Leocadia guardava com candeletas: y tot regirán 'l secreter de la Leocadia, trovo al fons d' una caixeta de bronze...
- D. JOAN Una carta de 'n Conrado á la esposa del Doctor.
- LLUISA Una carta!..
- BALBINA Ensényela. ¡Ah! Nosaltres no acusém may sense provas. Aquí la tens. Llegeix! (*D. Nonito li dona.*)
- LLUISA (*Després de llegir.*) ¡Ah!
- ENRIQUETA (*Germana, 'l teu marit t' adora.*)
- BALBINA Que 'm dius?
- LLUISA Aquesta carta no está fechada. Se que 'l meu marit va estimar, ja fa molt temps á la Leocadia, y vull creurer que la carta que me ensenyan es d' aquell temps. (*La fa trossos.*)
- ENRIQUETA (*Molt be, noya.*)
- BALBINA (*Asombrada*) Ah!., Aixis t' ho prens? Aixis reconeixes l' interés que 't portém? Es di: que desprecias 'ls nostres consells? Es dir que, per tu, nosaltres ja no som res?... Está be! Desde aquet moment. tu... ja no 'ts rés per nosaltres. Adeu. (*Se 'n van al fondo y tornan.*) Recordat que 'l teu marit tornarà á veure aqueixa dona... demá, tal vega-

da avuy! Allavors obrirás 'ls ulls y vol-
drás ternos justicia: pero ja será tart.
(*Se 'n van tots tres.*)

ESCENA VIII

LLUISA, ENRIQUETA

LLUISA Ah! l' estimava! (*Clau plorant en un silló.*)

ENRIQUETA Si, Lluisa: es veritat: val mes qu' ara ho sápigas tot.

LLUISA L' estima encara!

ENRIQUETA Aixó no! Recorda que 'l teu marit ha fet hasta lo impossible per guanyarse la teva voluntat.

LLUISA Es cert!

ENRIQUETA Y desesperat, al veurer que tot era inútil, va demaná á un altre, l' afecció qu' á casa seva no trovaba.

LLUISA Y m' ho vareu ocultar!

ENRIQUETA No t' ho varem dir, perque tenías molt aprop un ángel que vetllava per tú.

LLUISA ¿Qui?

ENRIQUETA La seva mare!

LLUISA Ella ho sabia!

ENRIQUETA Sí. Comprens ara per que va exigir que 'l seu fill rompés ab 'l Doctor?

LLUISA Desgraciada de mí! Y jo l' acusaba!... Pobre mártir que callaba, quant ab una sola paraula podia justificarse.

(*Molt conmoguda.*)

ENRIQUETA Aqueixa paraula si l' hagués pronun-
ciada, t' hauria destrossat 'l cor! Per
aixó no ho va fer.

LLUISA Allavors en Conrado deu odiarme!...

ENRIQUETA (*Ab tó alegre.*) Lo teu marit t' adora!
Si vols una garantía t' ofereixo la nos-
tra... y sápiga, senyora, que la nostra
raió social, no garanteix mes que va-
lors de primera!

LLUISA No saps 'l consol que 'm donas.

ESCENA IX

LLUISA, ENRIQUETA, CONRADO, *després*
BALBINA

- CONRADO Tot está arreglat, gracias á Deu. M'alegro molt de trovarte aquí Lluisa! 'Ls misteris ja son inútils y vaig á donarte una gran noticia.
- ENRIQUETA Ja era hora! Per tí sabré'm alguna cosa! Digas, digas.
- BALBINA (*Entrant pe 'l fondo.*) Benet! Benet!
- CONRADO Sapigueu... que ja no soch notari.
- BALBINA (*Botant.*) Com! Qué diu are? Torniho á dir!... Vosté no es notari?
- CONRADO No senyora, m' he venut l' estudi.
- BALBINA Sense 'l nostre permís?
- CONRADO Sense 'l permís de vostés! primera, perquè tampoch l' haurían dat y segona perquè no 'm feya cap falta. Aixó sí, no passi cap cuidado! La cláusula principal de la venda es que vosté cobrará religiosament al acte de la firma. En aqueix moment deu teni 'ls diners á casa seva. 'L seu notari se 'n ha encarregat.
- BALBINA Molt bé! Y ara que pensa fer?
- CONRADO Marxar tan prompte com puga ab la meva esposa y establirme á Barcelona.
- ENRIQUETA A Barcelona? Alsa amigo! D' aixó 'n dich tenir sort!... Si no fossis la meva germana 't tindria envidia.
(*Puja cap al foro y desapareix.*)
- BALBINA Vamos endevant! Y com ho farà per viure?
- CONRADO Trevallant molt y molt, tía!
- BALBINA Nevoda? Suposo que no acceptarás!
- LLUISA La voluntat del marit es la meva.
(*Allargantli la ma.*)
- CONRADO (*Besántli molts cops.*) La mujer debe seguir al marido.
- BALBINA No parlo ab vosté. (*Conrado puja un poch cap al foro y regira papers de la seva cartera.*) Tant cega ets, que no vegis que

tot aixó cubreix alguna nova infamia?)

No ho crech tia.)

(No ho creus? Donchs jo n' estich certa)

(Sortint ab una carta y un quinqué encés que deixa sobre 'l vetllador.) Una carta per don Conrado.

Una carta?

Per mi: dongui. (Ah! aquesta lletra!...)

(L' obra precipitadament.)

(Veus? La carta l' ha sobtat!)

(Ah! vindrá á veurem aqui.) (La besa.

(Has vist? L' ha besada!)

(Si!)

(A Benet.) Qui l' ha portada?

'L fill del masover d' aqui al costat qu' espera resposta.

Molt be, ara hi vaig.

Qui t' escriu?

Ningú. Questió d' un negoci... ja t' ho contaré. (Surt precipitadament.)

ESCENA X

BALBINA, LLUISA, *despres* DON JOAN y *mes tart*
DON NONITO

BALBINA Un negoci? Aixó de fer petons á las cartas de negoci, ho trovo molt estrany.

LLUISA Y vosté 's pensa...

BALBINA Ay no, filla, no penso re! 'L teu marit t' adora!.. quant tu ho dius es que 'n deus estar certa. Aixó si las apariencias l' acusan!.. Pero qui 'n fa cas de las apariencias? Si es tan bo, tan amable... ell enganyarte? Aixó may! Ah pobre cega! per fortuna jo soch aquí vigilo. Don Joan y 'n Nonito també tenen l' ordre de vigilar: ara fan centinella y aviat sabré'm 'l que y 'l com del negoci (Veyent á D. Joan que surt pe 'l fondo.) Justament aqui tens 'l teu padri que sembla que 'ns vol di alguna cosa. Que tal? Que hi ha de nou?

D. JOAN He sentit com en Conrado deya al Ar-

- turo, aquestas paraulas misteriosas:
«Ella será aquí aviat: fes que no 'ns
puga sorprende ningú!
- BALBINA Ella te de venir y no vol qu' els sor-
prenguin! Ho has sentit ben bé? Ella
te de venir!.. pero si es tan bo, tan
amable...!
- LLUISA Tia! (*Suplicant y lluitant ab el dubte.*)
- BALBINA Ja 't farán obri 'ls ulls!... (*Molt baix*)
Callin! 'm sembla que sento soroll al
taller de l' Arturo. Miri'ho Joan.
(*Aquet mira pel pany.*)
- D. JOAN Es en Benet que endressa y encén 'ls
llums.
- BALBINA Ah! La deu volgué rebre allí. Pujará
per la escaleta que dona á la porta de
la riera!...
- LLUISA (*Desgraciada de mí!*) (*D. Nonito 's pre-
senta al fondo.*)
- BALBINA Ara arriba en Nonito. ¿Qué hi há?
- D. NONITO He voltat tota la finca. Per poch 'm
trenco la nou del coll!... com que no hi
veig de debilitat...
- BALBINA Bueno, bueno: que has vist?
- D. NONITO Ré.
- BALBINA Com!
- D. NONITO Pel clá ré: perque era fosch; pero pas-
sant per la riera he distingit una som-
bra de dona que caminava arrimada á la
paret; al ser á la porteta s' hi ha ficat.
Y ara estás couvensuda? 'm sembla
que no hi falta re!
- LLUISA ¡Quina infamia! (*Ab veu sorda.*)
- BALBINA Quina infamia: aixó es!... Gracias á
Deu, que 't veig pe 'l bon camí!

ESCENA XI

Los mateixos, ARTURO

- ARTURO Ay, ay! ¿Qué fan aquí? La sopa es á
taula y 's refreda. Aném, aném.
- BALBINA (*A Lluisa.*) (*Aquet 'ns vol treure d'
aquí.*) ¿Y don Conrado ahont es?

- ARTURO No s' amohiuin per ell. Ha sortit; es cosa de deu minuts: ja 'ns trovará á taula. Vivo. vivo! Vol 'l meu bras tieta? (*Li dona.*) Bravo! Jo obro la marxa.
(*Se 'n van pe 'l fondo.*)
- D. JOAN (*Oferíntli 'l bras.*)
Fem lo mateix fillola.
- LLUISA Gracias: vaig á buscé una cosa al meu cuarto. Já 'ls conseguiré: comensin á passar.
- D. JOAN Com vullgas. Aném, Nonito.
- D. NONITO Aném. Estich agonitzant! Aixó de menjar á la francesa... Sabs qu' anyoro molt 'l curaçao del Doctor?
(*Se 'n van pe 'l foro.*)

ESCENA XII

LLUISA

- LLUISA Infelís de mí! Enganyada per ell en 'l moment que estava més segura del seu amor! Enganyada per ell, á pesar de las promesas fetas á la seva mare!... Quina indignitat. (*Escoltant*). Ah! sento passos! (*Corre fins á la porta del taller*). Sens dupte es ell... qu' acudeix á la cita! (*S presenta Conrado al fondo mirant ab recel.*) (Ah!... si... es ell!)
(*Ab veu apagada y tapántse ab la cortina que cubreix la porta del taller. ahont Conrado 's dirigeix ab precaució.*)

ESCENA XIII

LLUISA, CONRADO, *després* D.ª DOLORES.

- CONRADO Tots son á taula: aprofitém aquest instant. Ja deu haver arribat. Sols de pensar que la torno á veure, 'm bat 'l cor d' alegría! Entrém!
- LLUISA No entrarás, Conrado! (*Mostrántse.*)

- CONRADO Lluisa! Tú aquí!.. (*Tota la escena rápida.*)
 LLUISA No esperavas trovarmhi, veritat?
 CONRADO Lo cert es que...
 LLUISA Ja deus coneixer pe 'l color del meu semblant y per l' agitació de la meva veu. que tot ho sé!
 CONRADO ¿Qué es lo que sabs?
 LLUISA Qu' una dona t' espera aquí!... una dona qu' estimas!
 CONRADO Es cert!
 LLUISA Ah! Ho confessas! Ni tan sols intentas negarho! Tan gran es el teu odi contra mí?
 CONRADO ¿Què dius, Lluisa?
 LLUISA Tan gran es el mal que t' he fet, perquè 'm tractis tant sense pietat? Però sí, ja ho sé! He sigut molt culpable! T' he ferit al mitj del cor. cfenent las tevas mes ben volgudas afeccions! Perdónam, Conrado!... Perdónam!
 (*Volentse agenollar.*)
 CONRADO Oh! ¿Qué vas á fer Lluisa?
 LLUISA Ah! Si la teva bona mare fos aprop meu, no entrarias, no! Ella era 'l meu angel guardiá! Tot ho sé.
 CONRADO La meva mare...
 LLUISA La teva santa mare que venero! qu' estimo ab tota l' ánima! Si, ella que es tan bondadosa, perdonaria 'l meu error; ¿per qué no m' els havias de perdonar tú? Conrado; per pietat! tornam 'l teu amor... no m' abandonis...
 (*Agafantlo y apartantlo de la porta.*) Viena... fugim d' aquí y aném á buscar la nostra bona mare, porque vingui á ocupá 'l puestó que no debía deixar desert á la llart de casa. Anémhi, Conrado!
 CONRADO Es inútil, Lluisa. (*Obrint lá porta.*) Aquí la tens.
 D.ª DOLORES (*Sortint y oferint la má á Lluisa.*) Gracias per las tevas bonas paraulas: filla meva!
 LLUISA (*Corrent á abraçarla.*) ¡Mare!
 D.ª DOLORES ¡Filla del meu cor! (*Cuadro.*)

ESCENA XIV

Los mateixos. BALBINA, D. JOAN, D. NONITO

BALBINA Segueixin! Are 'ls sorprendém!
(Sorpresa al veure el cuadro anterior.)
 Ah!... Qu' es això?
 CONRADO Res. tía! qu' aquí tothom s' abraça.
 BALBINA ¡Quina traició! *(Olvidantse de ella mateixa.)*

ESCENA ÚLTIMA

Los mateixos, ARTURO. BARATAU. ENRIQUETA.

ARTURO *(Casi arrossegant á Baratau.)* No, tia; es la cosa més senzilla del mon. L' oncle Baratau, que he trovat de centinella á la porta del jardí, li explicarà tot.
 BARATAU Rés: cosas de la germana... Quant ha sapigut que 'l seu fill havia estat á casa per véurerla, y que 'l trovaria aquí, ja no la he poguda aguantar pe 'l cap ni pe 'ls peus!... Ha sortit correns... y jo darrera seu coixejant y suant com un boig!... Una llegua á peu y ab un pas... La pobreta semblava que tenia alas.
 ARTURO Tots 'ls àngels ne tenen don Eduardo!
 BARATAU Donchs y jo? Que no soch de Deu? que no se m' abraça á mí?
 LLUISA Ab tota l' ànima tío!
 BALBINA Vamos, endevant! está molt bé! Es una escena que m' enterneix! Ja ho vehuen; una reconciliació. Decididament comprench que la Lluisa 'ns olvida per complert; pero gracias á Deu, encara 'ns queda una bona nevoda!...
(Mirant á Enriqueta.)
 ENRIQUETA *(Ay! Pobres de nosaltres!)*
 ARTURO *(Sant March, Santa Creu!)*
 BALBINA Ella será la única d'enya de la nostra

fortuna y viurém ab ella, fins que nostre Senyor disposi de nosaltres: veritat Enriqueta?

ARTURO Si li dius que sí, aquí mateix escanyo á don Nonito.

ENRIQUETA (Quína idea! Ja 't tinch!) Tieta, no dupti que tindria molt gust en acceptar lo que proposa: pero are... ab 'l projecte del ramal del ferro-carril... Sabs que vull dir Arturo? Alló del ramal...

(*Mirántlo ab picardía.*)

ARTURO Ah, sí, sí! (No sé pas ahont soch!)

ENRIQUETA Que atravessa la nostra finca. Y com que serém expropiats...

ARTURO Ah, sí; per la companyia que indemnisa...

ENRIQUETA Vol dir qu' hem determinat aná á viure á Barcelona.

(*De frente al seu marit.*)

ARTURO Just... (Qu' has dit? Ah! Ja 't veig! Al cap del mon si vols.)

ENRIQUETA (Veus com t' he atrapat.)

BALBINA Perfectament! La conspiració ha sigut molt ben tramada. De modo que 'ns esclueixen... y s' emancipan de la familia! Nò hi há res que dir, porque també quedém dueñyos de disposar dels nostres bens: y ja que las cosas van aixís, hos desheredém á tots!

CONRADO Molt ben pensat, tí!

BALBINA Y com que no veyém mes que ingratitude dins de la nostra familia, anirém á viure molt lluny per no véurerla may més!

ARTURO Benet! Comensa á baixar tot lo de 'ls senyors.

(*Benet surt y agafa sombrereras y tot lo que portavan á la primera sortida, y se 'n vá pe 'l foro.*)

BALBINA Nevot!

ARTURO Tía!

BALBINA (*Després de fer esforços per parlar ab veu ofegada.*) Adéu siau! Sou uns desagradits!... Uns ingrats!... tots! tots!... Auém senyors.

(*Sí en vá.*)

- D. JOAN (Anàntsen.) ¿Qué li sembla? aixó no s'ha vist may! Despreciar tres herencias!
- D. NONITO (Per mí es qu' han tret alguna rifota.)
- D. JOAN Corréu. Tinch por que la Balbina 'ns agafi algún trevall.)
- D. NONITO Mes aviat l' agafaré jo, si no corro á pendre aliment.)
- BARATAU Vlt' aquí tot alló de las esperansas per terra. No hos dólgui, fills meus!... No seréu richs, pero en cambi viuréu tranquils, procurant no olvidá aquell adagi que diu:

*Parents y trastos vells,
ben poch y lluny d' ells.*

FI DE LA COMEDIA

LA POPULAR
8-MINA-8
J. Solé Piqué
impresór

UN LLIBRE ABSOLUTAMENT IN-
DISPENSABLE ALS AFICIONATS

Catàleg d'Obres Teatral Catalanes

4.000 títols entre drames, comèdies, sainets. diàleg
monòlegs i sarsueles. Teatre d'infants i el més exte

REPERTORI SENSE DONES

A cada obra es detalla el nombre de personatges, homes i dones; si
escrita en vers o prosa; si és còmica o dramàtica

**Vegeu les seccions
que conté el Catàleg**

-
- Obres en dos, tres o més actes, amb una o més dones.
 - Obres líriques en dos, tres o més actes, amb una o més dones.
 - Obres en un acte, amb una o més dones.
 - Obres líriques en un acte, amb una o més dones.
 - Obres en dos, tres o més actes, sense dones.
 - Obres líriques en dos, tres o més actes, sense dones.
 - Obres en un acte, sense dones.
 - Obres líriques en un acte, sense dones.
 - Monòlegs per a home.
 - Monòlegs per a dona.
 - Teatre d'infants en un o més actes.
 - Monòlegs per a nois.
 - Monòlegs per a noies.

Un volum d'unes 150 pàgines, 2 pessetes

Els qui vulguin rebre'l per correu; hauran d'afegir 0'40 ptes, per al
queig certificat

Llibreria i Arxiu Teatral Mil

Carrer de Sant Pau, 21

BARCELONA